

Acrocephalus

93

ACROCEPHALUS

glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana
journal of Bird watching and bird study association of Slovenia, Ljubljana

ISSN 0351-2851

naslov uredništva address of the editorial office	1000 Ljubljana, Langusova 10
glavni urednik managing editor	Iztok Geister, 6276 Pobegi, Kocjančiči 18, tel.: 066/262 466
uredniški odbor editorial board	Iztok Geister (oblikovanje in tehnično urejanje, layout & technical editing), Igor Pustovrh (svetovalec za fotografijo, photography), Slavko Polak (svetovalec za ilustracije, drawings), Andrej Sovinc (pomočnik glavnega urednika, assistant editor)
uredniški svet editorial council	Janez Gregori, Andrej Hudoklin, dr. Boris Kryštufek, Andrej Sovinc, Dare Šere, dr. Davorin Tome
lektor in prevajalec translator and language editor	Henrik Ciglič
fotoliti photoliths	ATELJE T. Škofja Loka
tisk print	MEDIUM Radovljica
cena price	1000 SIT za številko, dvojna številka 2000 SIT, letna naročnina 5000 SIT
naklada / circulation	2000 izvodov

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA

naslov / address	1001 Ljubljana, p.p. 2395
društveni prostori	Ljubljana, Žibertova 1, tel.: 061/133 95 16
uradne ure in srečanja	četrtek med 18. in 20. uro
predsednik president	Peter Trontelj 1000 Ljubljana, Cesta na Laze 27 tel.: 061/159 05 43
podpredsednik vicepresident	Tomaž Jančar 1291 Škofljica, Gorenje Blato 31 tel.: 061/667 968
tajnik secretary	Borut Mozetič 1210 Ljubljana - Št. Vid, Arharjeva 21 tel.: 061/152 63 98
žiro račun	50100-620-133-05-1018116-2385287
izvršilni odbor / executive board	N. Adlešič, A. Bibič, L. Božič, D. Denac, I. Geister, T. Jančar, P. Kmecl, B. Marčeta, T. Mihelič, B. Mozetič, S. Polak, A. Ramšak, B. Rubinič, K. Senegačnik, P. Trontelj, D. Vengust, A. Vrezec
nadzorni odbor / superv. committee	B. Kočevar, B. Štumberger in T. Trilar (predsednik/president)
letna članarina annual membership subscription	5000 SIT za posameznike, 3000 SIT za učence in študente, 1000 SIT za podmladek in 20.000 SIT za ustanove
Ineternational Girobank	Nova Ljubljanska Banka No. 50100-620-133 27620- 99885/0

Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva.

Revijo sofinancira Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije.
Sponzor Mobitel. Partner BirdLife International.

Donator Prirodoslovni muzej Slovenije

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-226/92 z dne 4. 3. 1992 sodi revija med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Ornitolovci Ornithohunters

Pogosto poslušam pogovore med ornitologi. V mislih imam predvsem nekatere mlajše, ki redno zahajajo v društvene prostore, verjamem pa, da bi podobne pogovore slišal tudi med starejšimi ptičarji in drugimi ljubitelji narave. Običajno pripovedovalce samo občudujem. Ko si iz iztrganih pogovorov sestavljam sliko njihovih opažanj, sem osupel. Ko iz njihovih besed približno preračunam čas, ki ga prebijejo na terenu, jim, priznam, včasih prav po otročje za-vidam. Terenskemu delu posvečajo ogromno časa, temu primerni so tudi rezultati njihovih prizadevanj.

Drug začetek zgodbe se začne pri lovcih. V mislih imam tradicionalnega lovca s puško na rami, ki je po mnenju nekaterih pri nas že zgodovina, po prepričanju drugih pa še ne. No, za mojo zgodbo je pomembno le to, da je to lovec, ki se zabava in sprošča z razkazovanjem premoči nad divjadjo. Veliko prostega časa prebije v naravi, uspeh pa meri s številom rogov na steni, ki prijateljem zelene bratovščine nemo govorijo o njegovih rezultatih.

Čeprav sta zgodbi o uspehu na videz neprimerljivi, pa le nista tako različni.

Vsak poseg človeka v naravo, četudi na prvi pogled nedolžno stikanje za gnezdi ali opazovanje ptic, pomeni vznemirjanje že tako vznemirjene narave. Edino, kar lahko do neke mere opraviči zvedavo vtikanje nosu v grmovja in močvirja, je, da rezultati postanejo del splošnega človekovega znanja in da se tako dobljene izkušnje vgradijo v mehanizme varovanja narave. Opraviči ga torej lahko le javna objava opažanj in izsledkov. V nasprotnem je namen ornitolo-

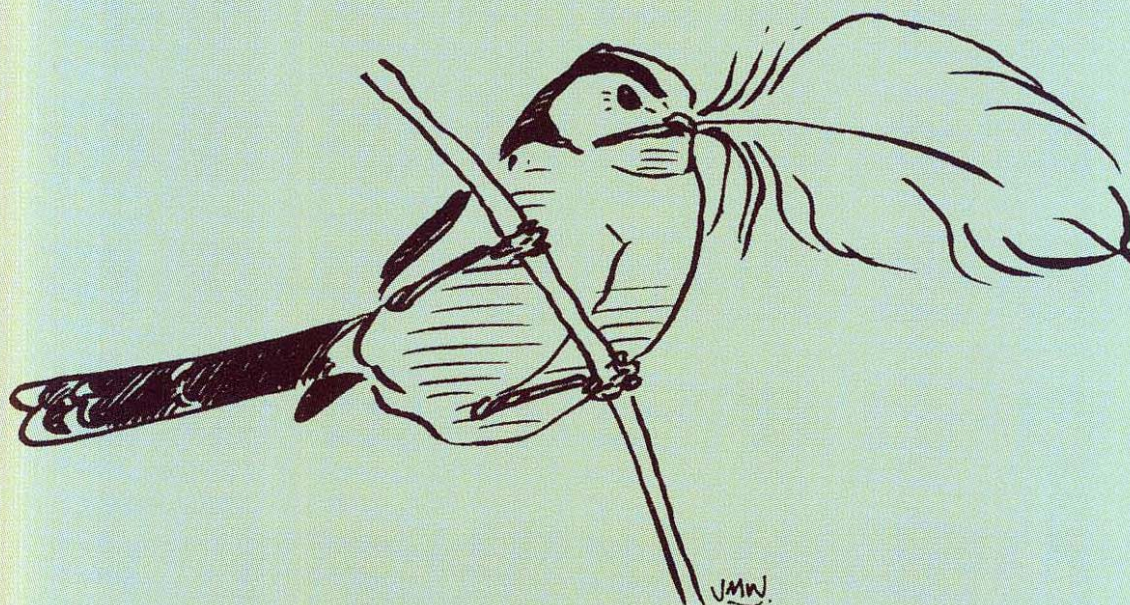
govega terenskega dela enak namenu, ki ga ima lovec s puško na rami. Oba se odpravita v gozd zadovoljevat zgolj lastne užitke. In kakor bi, če bi bilo v moji moči, prepovedal tradicionalne lovce s puško na rami, bi prepovedal

tudi "ornitolovce", ki z daljnogledom okoli vratu prodirajo do najboljčutljivejših ostankov ohranjene narave, zanimivosti, s katerimi se pri tem srečajo, pa obdržijo v ozkem krogu prijateljev. Na svetu je že toliko ljudi in pritisk na naravo je že tako velik, da ne moremo več delati čisto vsega, kar se nam zljubi, četudi smo fizično to sposobni.

Davorin Tome

UREDNIŠKA POŠTA

Pred kratkim smo prejeli obvestilo o načinu plačevanja društvene članarine. Na voljo je namreč kar pet plačilnih kategorij, od tega štiri za zasebnike; kakšen znesek bomo vpisali na položnico, je odvisno od nas samih, društveno vodstvo nam pri tem popolnoma zaupa. Kot smo lahko slišali na letnem občnem zboru, društvo načrtuje 4 milijone SIT prihodka od članarine. Takšen prihodek je načrtovan na podlagi štirikratnega povečanja števila naročnikov konec preteklega leta. Ker pa sestava članov po plačilnih kategorijah do prvega inkasa ostaja neznanka, je tudi prihodek velika uganka.

Nasprotno pa na odhodkovni strani takšnih neznank ni. 80% tako pridobljenih sredstev je namenjenih reviji *Acrocephalus*, kar kaže na velik pomen revije v društvenem življenju. Takšen, svojčas molče, kasneje pa tudi formalno dogovorjeni delež naročnine v sklopu članarine je mogoče utemeljiti z množico argumentov, kajti revija je

- matična revija za ornitologijo na Slovenskem
- največji finančni projekt društva,
- strokovno najzahtevnejši projekt,

- družbeno najvišje ovrednoten projekt (status kategorije A),
- najresnejši promotor društva,
- projekt zgodovinskega spomina,
- udejanjevalec društvene namembnosti (proučevanje in opazovanje ptic) ter vzpodbujevalec društvenega poslanstva (varstvo ptic) in
- mednarodno uveljavljena strokovna publikacija.

Zaradi vsega pravkar zapisanega se zdi nemogoče, da bi komu prišlo na misel zmanjševati finančna sredstva, namenjena reviji. Vse bolj pogoste poskuse sorazmernega zmanjševanja sredstev, namenjenih reviji, društveno vodstvo utemeljuje s tem, da nadaljni razvoj revije ni potreben. Načrtovani stagnaciji se pisci objavljenih prispevkov lahko upremo tako, da vodstvu pošljemo račune za neizplačane avtorske honorarje za vseh dvajset let nazaj, kajti to so naši moralni deleži! Bralci pa načrtovano stagnacijo revije preprečimo tako, da poravnamo članarino z zavestjo, da je 80% zneska namenjena za naročnino za revijo.

Urednik

Novo gnezditveno prebivališče navadnega kupčarja *Oenanthe oenanthe* v Sloveniji

New breeding habitat of the Northern Wheatear *Oenanthe oenanthe* in Slovenia

Janez GREGORI
Dare ŠERE

V letu 1998 je bilo potrjeno gnezdenje navadnega kupčarja *Oenanthe oenanthe* v okolici Velenja na okoli 400 m n.m. Ne samo, da je to po nama znanih virih najnižje potrjeno gnezdenje, marveč so svojski tudi habitati, ki so jih kupčarji naseljevali. Omenjava tudi gnezdenje kupčarjev na Baču pri Ilirski Bistrici.

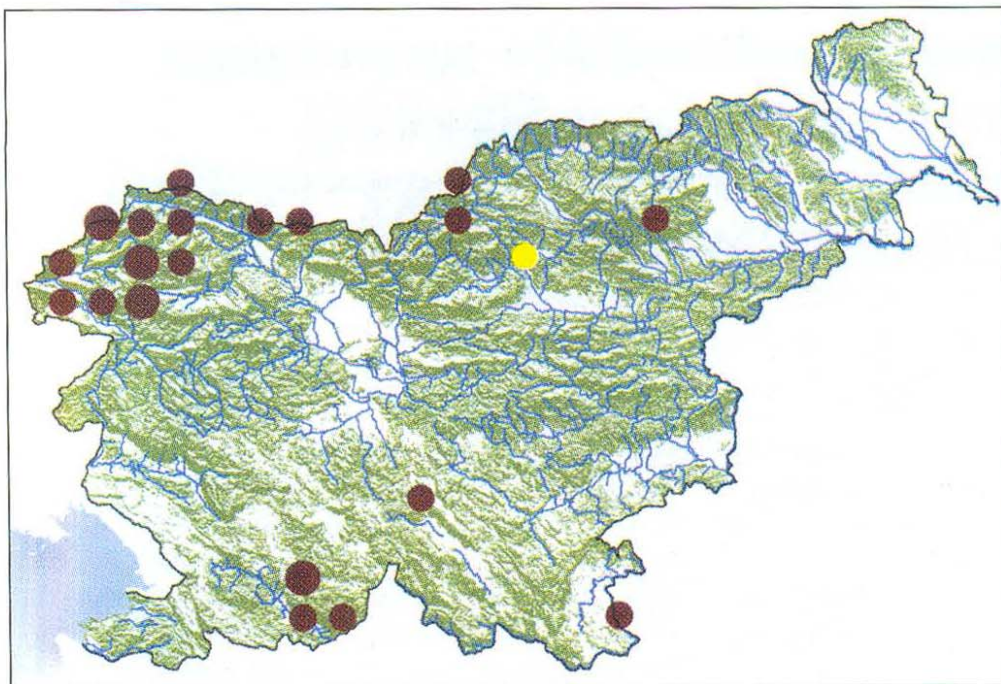
Nekatere podatke o navadnem kupčarju za Slovenijo povzemava iz ornitološkega atlasa gnezdilke (GEISTER 1995). Ugotovljen je bil v 20 kvadratih (18%), kar ga uvršča med redko razširjene gnezdilce. Izrazitejša koncentracija je bila ugotovljena v severozahodni Sloveniji, v predelu Julijskih Alp, nekaj podatkov pa je tudi iz drugih bolj ali manj nepovezanih predelov (slika 1). Njegovo naseljenost v Sloveniji kljub mnogim na videz ugodnim habitatom očitno omejuje nadmorska višina. Z izjemo visokega krasa domuje povsod nad drevesno mejo, kar potrjuje tudi na Snežniku. S tega vidika so nekatera gnezditveno sumljiva opažanja v nižjih predelih lahko vprašljiva. Pozno spomladi pojavljajoči se kupčarji v nižini so bodisi selivke, bodisi osebk, ki jih je slabo vreme začasno prisililo, da so se umaknili s hribov. Lahko tudi pojejo in so sploh gnezditveno razpoloženi. Gnezditveno prebivališče naših kupčarjev pa je vendarle v gorah, na tamkajšnjih visokogorskih tratah s številnimi prikotaljenimi kamni in nasutim gruščem. Le na visokem krasu gnezdi nižje, na prav tako kamnitih suhih pašnikih.

Gnezditveno območje navadnega kupčarja se razprostira od sredozemskih otokov proti severu do Islandije, Ferskega otočja, Svalbarda in Nordkapa (72°N). Njegova razširjenost sega vzhodno čez

celoten severni in večino srednjega dela nekdanje Sovjetske zveze, južno do Pamirja in Tjanšana, skrajnega SZ dela Kitajske in vzhodne Sibirije sega v nearktiko v zahodni in južni del Aljaske ter v kanadski Yukon. Zahodno sega gnezditveno območje navadnega kupčarja do Grenlandije in večji del SV Kanade. Večino evropske razširjenosti naseljuje soimenska podvrsta *O.o.oenanthe*, na Ferskem otočju in Islandiji (in SV Kanadi) jo zamenjuje *leucorhoa*, na JZ in JV Evrope pa *libanotica* (CLEMENT 1998).

Navadni kupčar naseljuje odprte habitate, od obmorskih kamnitih goljav do alpskih pašnikov in montanskih gruščnatih predelov nad drevesno mejo. Prednost daje odprtim planotam, pašnikom, kamnitim predelom z nizko travo in tundri. Izogiba se zaprtim goščavam in močno kultiviranim predelom, vendar pogosto gnezdi v majhnih, osamljenih skupinah v predelih z manj intenzivnim kmetijstvom in na hribovskih ovčjih pašnikih. V Švici gnezdi do 2500 m n.m. (CLEMENT 1998).

GLUTZ von BLOTZHEIM & BAUER (1988) navajata, da navadni kupčar, kot talni ptič, zahteva odprte, pregledne predele, 1) s kratko rušo (pogosto jo popasejo kunci ali živina), do skopo poraščenih suhih tal, 2) z vzvišenimi mesti, s katerih lovi, na njih pa tudi poje ali počiva, in 3) s špranjami, vdolbinami ali luknjami v skalah, kamnitih grobljah, primernem kamenju itd., kjer je možno namestiti gnezdo ali prenočevati. Ob pomanjkanju takih lukenj lahko uporablja luknje malih sesalcev (pogosto kuncev) ali pa različne primerne strukture, ki so delo človeka. Avtorja za navadnega kupčarja navajata tudi različne habitate, ki

Slika 1: Gnezditvena razširjenost navadnega kupčarja *Oenanthe oenanthe* po Ornitološkem atlasu Slovenije (rjave pike) in novo gnezditveno opazovanje (rumena pika)

Fig. 1: Breeding distribution of the Northern Wheatear *Oenanthe oenanthe* according to the Ornithological atlas of Slovenia (brown dots) and new breeding observation (yellow dot)

so antropogenega izvora, kot npr. vojaški poligoni, skladiščni in gradbeni prostori ter podobni prostori z nizkim ali skopim ruderalnim rastjem in kupi raznega materiala (kamniti bloki, betonski elementi, skladišča lesa), nasipi ob železniških progah ali ob rekah itd.

CRAMP (1988) navaja za navadnega kupčarja podobne naravne habitate kot predhodno navedeni avtorji. Naglaša, da nagnjenost terena v glavnem ni pomembna, saj kupčar naseljuje tako ravne predele kot strma pobočja. Prav tako ni pomembna podlaga, ki je lahko bogata plodna zemlja, ilovica, pesek, apnenec, majhni kamni ali razgaljena živa skala. Habitatov, ki bi bili izrazita posledica človekovega delovanja, izrecno ne omenja.

Gnezdenje navadnega kupčarja je bilo ugotovljeno v predelu med Velenjem in Šoštanjem, ob Velenjskem in Šoštanjskem (Družmirskem) jezeru. Skupna značilnost celotnega predela je, da leži na ugrezninskem območju rudnika Velenje; pod njim so dolga leta kopali premog, zadnja leta pa so dejavnost opustili in rove zalili z vodo. Teren se poseda, nastajajo globoke, razgaljene ugreznine ali ozke globoke razpoke. Ob Šoštanjskem jezeru je navožena jalovina, ki jo preraščata grmovje in visoka ruderalna vegetacija, na vzvišenih delih pa je v glavnem še slabo zaraščena in

razbrazdana z razpokami.

Dolga leta so odlagali pepel iz termoelektrarne Šoštanj v predel severno od Velenjskega jezera, ki se ga je prijelo ledinsko ime Pepel. Nastali so večmetrski sloji, poravnani v različnih nivojih. Ponekod so narejeni bazeni, ki so večinoma suhi ali se občasno v njih zadržuje voda. Obsežne površine so gole ali zaraščene le z redkimi rastlinami. Starejše površine so zasejali s travo in deteljo, v bolj strmih se je zarasla visoka ruderalna vegetacija (predvsem vratič). Na osrednjem, najnižjem delu je manjša deponija raznega, predvsem gradbenega, odpadnega materiala.

Tudi na Pepelu so opazne ugreznine, nekateri deli se občutno pogrezajo, ponekod nastajajo globoke razpoke, ki so lahko ozke in spominjajo na zemljo, razpokano od vročine. Celotni Pepel naredi na obiskovalca poseben vtis: zaradi odložene ga pepela je temen, v sončnih dneh se segreje bolj od svoje okolice in deluje izrazito termofilno.

Objavljeni podatki o navadnem kupčarju v okolici Velenja in Šoštanja so skromni. ČELIK (1993) navaja, da je ob Šoštanjskem jezeru 13.4.1993 naštel na bližnji njivi 50-60 osebkov. Ko je bila tam 10. 4. 1993, jih še ni bilo, po 13. 4. pa je začelo deževati in 17. 4. jih je bilo le še približno 10.

V okviru zbiranja favnističnih podatkov

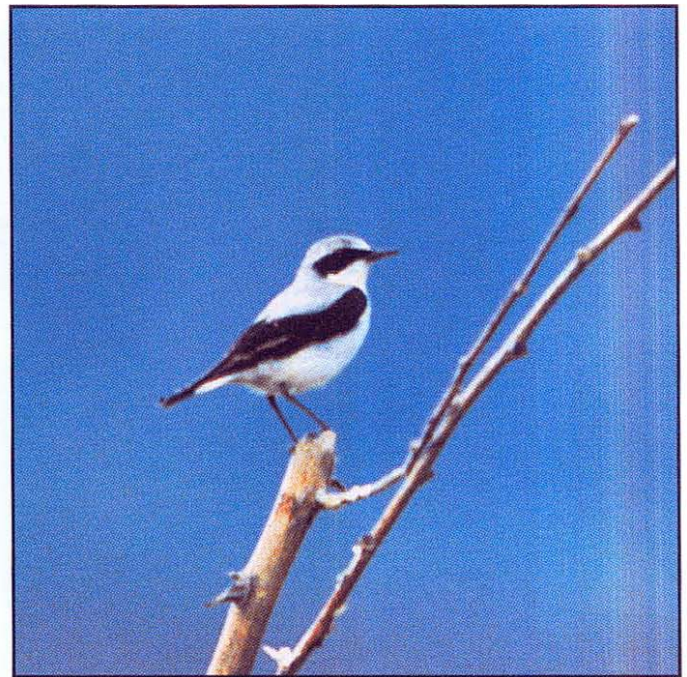
pri pripravi projektne dokumentacije za predvideni krajinski park Škale je bil navadni kupčar od leta 1994 do 1998 opazovan dvakrat: 10. 5. 1995 je bil 1 v predelu med Škalskim in Velenjskim jezerom, 22. 10. 1997 je bil 1 na Pepelu. Poudariti je treba, da je bila pri zbiranju podatkov posvečana pozornost predvsem predelu med jezeroma do naselja Škale, predelu zahodno od Škal, torej tudi Pepelu, pa le priložnostno.

Več podatkov o navadnem kupčarju je bilo zbranih leta 1998. Že na vhodu na Pepel z velenjske strani je sedel 29. 5. 1998 na kolu samec, ki pa mu ni bila posvečena pozornost, saj je bilo videti, da je še na selitvi. Na Pepelu, v predelu z odpadnim

Slika 2: Gnezdo navadnega kupčarja *Oenanthe oenanthe* v globoki ozki razpoki na deponiji pepela, Pepel, 4. 6. 1998 (J. Gregori)

Fig. 2: Nest of the Northern Wheatear *Oenanthe oenanthe* in a deep crack of deposited cinders, Pepel, June 4th 1998 (J. Gregori)

Slika 3: Samec navadnega kupčarja *Oenanthe oenanthe*, deponija jalovine ob severni strani Šoštanjskega jezera, 4. 6. 1998 (J. Gregori)

Fig. 3: Male Northern Wheatear *Oenanthe oenanthe*, tailing deposits along the northern side of Lake Šoštanj, June 4th 1998 (J. Gregori)

gradbenim materialom, pa je bilo istega dne drugače. Zanimivo je bilo opazovanje samca med pevskimi poleti. Med petjem je vzletel strmo kvišku, se obračal in strmo spuščal v "metuljastem" letu ter nazadnje sedel na žico, štrlečo iz odpadnega gradbenega materiala.

V bližini je bila tudi samica. Na isti deponiji je par belih pastiric *Motacilla alba* zgradil gnezdo v odvrženi škatli, v kateri je bil nekoč shranjen česen. Dno škatle je bilo obrnjeno navzgor, da je gnezdu dajala streho, skozi luknje, izdelane za lažje dvigovanje škatle, pa je imela pastirica iz notranjosti pregled nad okolico. Ker je bil pokrov odprt, je h gnezdu prihajala s spodnje strani. Imela je 6 mladičev, ki jih je D.Šere potem tudi obročkal. V bližini so bili še ena rumena pastirica *M. flava*, par malih deževnikov *Charadrius dubius*, ki sta se svarilno oglašala, nad celotnim območjem pa se je spreletaval par navdanih postovk *Falco tinnunculus*.

Na terenu sva bila ponovno 4. junija. Ob severni strani Šoštanjskega jezera, kjer je navožen material najvišji, sva naletela na

Slika 4: Poletenec navadnega kupčarja *Oenanthe oenanthe*, deponija jalovine ob severni strani Šoštanjskega jezera, 4. 6. 1998 (J. Gregori)

Fig. 4: Fledgling of the Northern Wheatear *Oenanthe oenanthe*, deposits of tailings along the northern side of Lake Šoštanj, June 4th 1998 (J. Gregori)

par kupčarjev, ki je kazal opazno vznemirljenost. Kmalu sva v bližini opazila speljane mladiče, ki so se občasno zadrževali na kvišku štrlečih koreninah štora, pripeljane ga tjakaj skupaj z zemljo (jalovino), starša pa sta jim prinašala hrano. Uspelo je nama napraviti nekaj dokumentarnih posnetkov.

Ko sva istega dne prišla na Pepel, pa naju je čakalo novo presenečenje. Na deponiji različnega gradbenega materiala in tudi smeti, kjer je 29. 5. prepeval samec, je bil par kupčarjev, ki je prinašal hrano svojim mladičem. Po daljšem opazovanju nama je uspelo najti gnezdo, ki je bilo pod manjšo betonsko ploščo sredi deponije. V njem je bilo 5 mladičev, starih 8-10 dni. D. Šere jih je obročkal. Mladiči bele pastirice v stari kartonski škatli v bližini so bili še vedno v gnezdu.

Severno od deponije, na drugi strani ceste, sta bila še dva para kupčarjev. V izsušenem bazenu so bile v dnu globoke, ozke razpoke, široke do okoli 5 cm. V eno izmed teh sta kupčarja v kratkih presledkih odnašala hrano mladičem. Gnezdo je bilo nekje v steni razpoke in ga ni bilo mogoče videti.

Na osnovi opazovanj lahko zaključiva, da so v letu 1998 ob Šoštanjskem jezeru in na Pepelu gnezdili najmanj 4 pari navadnih kupčarjev. Na vprašanje, ali so gnezdili tudi prejšnja leta, ne moreva odgovoriti,

ker temu predelu v času gnezditve ni bila posvečena večja pozornost. To je, po nama poznanih virih, najnižje potrjeno gnezdenje pri nas. Gnezdili so na skromno zaraščeni deponiji premogovniške jalovine, na deponiji premogovega pepela z globokimi razpokami ter na deponiji pepela in odpadnega gradbenega materiala.

Drugo zanimivo gnezdišče navadnega kupčarja je v okolici Bača pri Ilirski Bistrici na kakih 540 m n.m. V bližini vasi je vojaško strelišče. Celoten predel je kraški, za potrebe strelišča je teren zravnal, na določenih razdaljah so ob tarčah skopani globoki jarki. Videti je, da občasna aktivnost na strelišču (streljanje tudi s težkim orožjem) kupčarjev ne moti do te mere, da ne bi gnezdili.

Na Baču je bila 7. 5. 1995 ujeta samica navadnega kupčarja in tudi to je Dare Šere obročkal. Samica je imela valilno plešo. V bližini so bili zabeleženi še slegur *Monticola saxatilis*, grahasta penica *Sylvia nisoria*, rjavi srakoper *Lanius collurio* in rjava cipa *Anthus campestris*. Vsi so gnezdilci tega območja. Na strelišču sta bila dva samca tudi 3. 6. 1998.

POVZETEK

Navadni kupčar *Oenanthe oenanthe* je v Sloveniji redko razširjen gnezdilec, kate-

rega gnezditvena razširjenost kaže večjo koncentracijo na severozahodu države, v predelu Julijskih Alp. Habitati, ki jih naseljuje, so odprti kamniti suhi pašniki visokega krasa in nad drevesno mejo visokogorske trate s številnimi prikotaljenimi kamni in gruščem. Nekatera gnezditveno sumljiva opažanja v nižjih predelih so bila do sedaj vprašljiva.

V letu 1998 je bilo potrjeno gnezdenje v okolici Velenja na okoli 400 m n.m. Tu je premogovnik rjavega premoga. Ponekod izkoriščanje premoga opuščajo in rove zaliva voda. Na površini prihaja do obsežnih ugreznin in globokih razpok. Celoten predel, kjer so bili ugotovljeni gnezdeči navadni kupčarji, je na deponiji pepela iz termoelektrarne Šoštanj, z ledinskim imenom Pepel. Deponija je na ugrezninskem območju. Plasti pepela so večmeterske, poravnane v različnih ravneh, manjše depresije so urejene kot bazeni, nekatere le občasno zaliva voda. Ponekod so večje površine pokrite z jalovino. Kjer so deponije sveže, so skoraj gole, starejše pa so pokrite z visoko ruderalna vegetacijo. Na manjši površini je doponija odpadnega gradbenega materiala.

4. junija 1998 so bili na deponiji jalovine, na robu Pepela, speljani mladiči kupčarja, ki sta jih starša še hranila. V osrednjem delu Pepela je bilo gnezdo s 5 mladiči, starimi 8-10 dni. Gnezdo je bilo na deponiji odpadnega gradbenega materiala, v krajšem rovu pod manjšo betonsko ploščo. Mladiči so bili obročkani. Naslednje gnezdo je bilo v suhem bazenu, katerega dno je bilo ozko in globoko razpokano. Starša sta v kratkih presledkih nosila hrano v eno od teh razpok, s površine pa gnezda ni bilo mogoče videti. V bližini je bil še en par kupčarjev.

Ocenjujeva, da so leta 1998 v okolici Velenja gnezdili najmanj 4 pari navadnih kupčarjev. Njihovi habitati so odprti predeli deponije jalovine, deponija odpadlega gradbenega materiala na deponiji pepela in deponija pepela z globokimi, ozkimi razpokami. V vseh habitatih je le malo ali nič vegetacije. Ali so kupčarji tu gnezdili tudi prejšnja leta, nama ni znano.

V kraškem predelu blizu Bača (Ilirska Bistrica) je urejeno vojaško strelišče na višini okoli 540 m n.m. Gnezditev navadnega kupčarja je bila tu potrjena 7. 5. 1995, ko je bila ujeta in obročkana samica z valilno plešo. Kupčarji so bili tam tudi 3. 6. 1998. Med opazovalci ptičev je ta predel poznan kot gnezdišče navadnega kupčarja. Strelišče vojska uporablja občasno in na njem strelja tudi s težkim orožjem, kar pa kupčarjev, kot je videti, ne moti. Habitat je kraški travnik z gruščem in kamenjem, urejen kot vojaško strelišče.

SUMMARY

Northern Wheatear *Oenanthe oenanthe* is a rather rare breeder in Slovenia, its breeding distribution indicating somewhat greater concentration in the Julian Alps in the NW part of the country. Its habitats are open rocky dry pastures of the high karst and upland grasslands above the treeline with numerous stones and rubble that had rolled down from the upper places. Some of the breedingly suspicious observations made in the past in the lower regions have been highly questionable.

In 1998, the Northern Wheatear's breeding was confirmed in the vicinity of Velenje at about 400 m a.s.l., in the area of the local coalmine. At some places the exploitation of coal has been abandoned and the galleries have been flooded by water. Here and there the earth has sunk a great deal and many deep rifts have occurred immediately below the surface. The area, where the breeding Wheatears were recorded, covers the place (called Pepel) where cinders from the thermal power station Šoštanj are being deposited. The layers of cinders are several metres high and levelled at different heights. Smaller depressions have been made into some kind of pools and some of them are occasionally flooded by water. In some places the larger surfaces are covered with tailings. The newer deposits of cinders are virtually bare, while the older ones are covered with high rural vegetation.

On June 4th 1998, the Northern Wheatear's young were fledged (while still fed by their parents) on the deposited tailings on the edge of Pepel. In the central part of Pepel, however, there was a nest containing five 8-10 days old chicks. It was built on the heap of deposited waste building material, in a hole under a small concrete plate. The young were ringed. The next nest was found in a dry pool with narrow but deeply cracked floor. The parents were observed while bringing food into one of this cracks at short intervals; the nest itself could not be seen from the surface. Another pair of Northern Wheatears was recorded in the immediate vicinity of this pool.

The authors believe that in 1998 at least 4 pairs of Northern Wheatears bred in the area of Velenje. Their habitats are open areas of deposited tailings, waste building material on deposited cinders, and deep, narrow cracks in the deposited cinders. In all these habitats there is little or no vegetation. It is not known whether the wheatears had bred there in the years prior to 1998.

In a karst area near Bač (Ilirska Bistrica) there is a military firing range situated at some 540 m a.s.l. The Northern Wheatear's breeding was confirmed there on May 7th 1995, when a female with brood patch was ringed. Wheatears were again registered on June 3rd 1998 in this very area, which had already been known as the Wheatear's nest-site to Slovene bird watchers. The range, which is situated on a karst grassland with stones and rubble, is being used periodically by the army, and although even heavy arms are fired at times, the wheatears are clearly not disturbed by it.

LITERATURA

CLEMENT, P. (1997): Wheatear *Oenanthe oenanthe*. V: E. J. M. Hagemeijer, M. J. Blair (eds.) The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & A D Poyser, London.

CRAMP, S. (ed.) (1988): The Birds of the Western Palearctic, Vol. V.

ČELIK, T. (1993): Iz ornitološke beležnice: Navadni kupčar *Oenanthe oenanthe*. *Acrocephalus*, 14 (60): 170.

GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. Razširjenost gnezdk. Pp. 287, DZS.

GLUTZ von BLOTZHEIM, U. N., K. M. BAUER (1988): Handbuch der Vgel Mitteleuropas. Band 11/I (2. Teil), AULA-Verlag Wiesbaden.

Janez Gregori, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana

UNIVERZA V MARIBORU
UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR
UNIVERSITY OF MARIBOR LIBRARY

Gospejna ulica 10
p.p. 223
2000 Maribor
SLOVENIJA
Telefon: 062/25-851
Telefax: 062/227-558
Telex: 33328 UKM SI

*Ornitološke revije
s celega sveta prejete
kot zamenjava
za Acrocephalus
in druga ornitološka
literatura, so nam na
voljo v Univerzitetni
knjižnici Maribor.*

Primerjava dveh metod za ugotavljanje števila gnezdečih malih ponirkov *Tachybaptus ruficollis*, črnih lisk *Fulica atra* in zelenonogih tukalic *Gallinula chloropus*

Comparison between two different methods for estimating numbers of pairs of the breeding Little Grebe *Tachybaptus ruficollis*, Common Coot *Fulica atra*, and Common Moorhen *Gallinula chloropus*

Milan VOGRIN

UVOD

O metodologiji štetja ptičev je v strokovni literaturi že veliko napisanega (zbrano v: KOSKIMIES & VÄISÄNEN 1991, BIBBY et al. 1992, GIBBONS et al. 1996). Kljub številnim standardiziranim metodam pa se še vedno pojavljajo problemi pri ugotavljanju števila teže odkrивnih vrst (npr. ujed, sov, rac, pobrežnikov, nekaterih pevk ...; BIBBY et al. 1992). Med takšne vrste sodijo, predvsem v gnezditvenem obdobju, tudi nekatere vodne vrste. Pri teh vrstah se je pokazalo, da je najzanesljivejša metoda iskanja gnezd ali predvajanje njihovega posnetka (GOC 1986, CEMPULIK 1993, MAC-KOWICZ & KRAJEWSKI 1993).

Namen tega prispevka je primerjati metodo štetja osebkov in parov z metodo štetja gnezd pri malem ponirku *Tachybaptus ruficollis*, zelenonogi tukalici *Gallinula chloropus* in črni liski *Fulica atra* ter ugotoviti, kako natančno je lahko štetje v primerjavi z najdenimi gnezdi.

OPIS OBMOČJA

Vrste sem štel leta 1998 na ribniku Vrbje v spodnji Savinjski dolini in Račkih ribnikih na Dravskem polju.

Ribnik Vrbje je velik 13,5 ha. Zaraščen je z emerzno (širokolistni *Typha latifolia* in ozkolistni rogoz *T. angustifolia*), submerzno in plavajočo vegetacijo (dristavci *Potamogeton* spp., mala vodna leča *Lemna*

minor). V letih 1997 in 1998 se je v ribniku močno razrasla vodna dresen *Polygonum amphibium* in prekrila okrog 50% ribnika. Podrobnejši opis ribnika z okolico je podan v VOGRIN (1996, 1997) in VOGRIN & VOGRIN (1997).

Rački ribniki so trije, in sicer Veliki (20 ha), Gajič (9 ha), in Mali (4,5 ha). Zaraščeni so predvsem s širokolistnim rogozom *Typha latifolia*, vodnim oreškom *Trapa natans*, ščitolistno močvirko *Nymphoides peltata* in vodno dresnijo *Polygonum amphibium*. V letu 1998 je vodna vegetacija pokrivala okrog 40 % Velikega ribnika, 60 % Malega ribnika in 75 % Gajiča. Za podrobnejši opis ribnikov glej VOGRIN & ŠORGO (1995).

METODE DELA

Na ribniku Vrbje sem opravil sedem štetij, na Račkih ribnikih pa šest. Natančni datumi štetij za posamezno lokaliteto so predstavljeni v tabelah 1 in 2. Štel sem le odrasle osebkke, tako osebkke kot tudi pare, vendar je pare pri vodnih vrstah, posebej še pri močni zaraščenosti, težko definirati. To še posebej velja za malega ponirka in zelenonogo tukalico, ki gnezdita v gostejši vegetaciji. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da je eden izmed partnerjev pri vseh vrstah v času štetja najbrž tudi valil ali bil v bližini gnezda, torej skrit v vegetaciji. V

Slika 1: Mali ponirek *Tachybaptus ruficollis* na gnezdu (M. Vogrin)

Fig. 1: Little Grebe *Tachybaptus ruficollis* in nest (M. Vogrin)

tabelah zato navajam maksimalno število opazovanih osebkov. Domneval sem, da so vsi odrasli osebki spolno zreli in s tem sposobni tudi gnezditi. Že na prvi pogled pa je bilo jasno, da to ne drži za črno lisko na ribniku Vrbje, kjer se je zadrževalo večje število teh ptic. Nekatere črne liske so se vedle zelo teritorialno, nekatere pa ne. Zaradi goste vegetacije, spreletavanja in pretefov pa je bilo nemogoče odkriti (prešteti) število teritorialnih osebkov.

Štel sem z različnih mest okrog ribnikov, čeprav sem pri prvem štetju z najbolj ugodnega mesta poskusil prešteti vse osebeke na celotni površini. Mesta sem izbral tako, da sem imel z njih čim boljši pregled. S posameznih mest sem štel tako, da sem si določil ribnik razdelil v več namišljenih predelov. Tako dobljeno štetje sem primerjal s tistim z ene točke in upošteval največje dobljeno število. Štetja sem na isti dan tudi večkrat ponovil (običajno takoj z istega mesta), zapisal pa samo največje ugotovljeno število. Število parov pri vseh vrstah sem izračunal na osnovi povprečja prešteti osebkov.

Gnezda sem iskal v juliju (Vrbje) ter junija in julija (Rače), na obeh lokalitetah

trikrat. Vsakič sem pregledal celotne površine ribnikov. Vsa gnezda sem si označeval na karti zaradi morebitnega dvojnega štetja. Mislim, da sem pri tem odkril vsa gnezda. Za Račke ribnike število prešteti osebkov oziroma parov in število najdenih gnezd podajam za vse tri ribnike skupaj.

REZULTATI

Na primeru ribnika Vrbje (tabela 1) vidimo, da je bil mali ponirek pri štetju podcenjen v povprečju za 42-50 %, zelenonoga tukalica za 66 %, črna liska pa precenjena za več kot 650 %, če bi pri slednji upoštevali vse preštete osebeke pri vseh štetjih!

Podobni so tudi rezultati, dobljeni na Račkih ribnikih (tabela 2). Mali ponirek je bil pri štetju podcenjen za 43-50 %, zelenonoga tukalica pa celo za 75 %. Dobro se ujema le preštete liske z najdenimi gnezdi.

DISKUSIJA

Iz zgornjih rezultatov je razvidno, da je število prešteti parov malega ponirka in

Vrsta/Datum Species/Date	5. 6.	2. 7.	3. 7.	15. 7.	17. 7.	30. 7.	20. 8.	Povp. št. osebkov (izrač. št. parov) Aver. No. of ind. (calc. No. of pairs)	Število gnezd No. of nests
Mali ponirek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	4	16	20	18	13	22	14	15 (7-8)	14
Črna liska <i>Fulica atra</i>	6	61	60	88	142	165	249	110 (55)	8
Zelenonoga tukalica <i>Gallinula chloropus</i>	0	2	2	1	1	1	2	1.3 (1)	3

Tabela 1: Število prešteti osebki in število najdenih gnezd na ribniku Vrbje leta 1998. Število parov je izračunano iz števila osebki ($\text{število osebki} / 2 = \text{število parov}$). 0 = še nobenega opaženega osebka.

Table 1: No. of counted individuals and number of found nests at Vrbje pond in 1998. No. of pairs is calculated from No. of individuals ($\text{No. of individuals} / 2 = \text{No. of pairs}$). 0 = no observed individuals as yet.

Vrsta/Datum Species/Date	18. 5.	21. 5.	13. 6.	4. 7.	16. 7.	25. 7.	26. 7.	Povp. št. osebkov (izrač. št. parov) Aver. No. of ind. (calc. No. of pairs)	Število gnezd No. of nests
Mali ponirek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	-	5	11	13	19	21	22	15 (8)	19
Črna liska <i>Fulica atra</i>	-	0	0	7	5	5	6	4 (2)	3
Zelenonoga tukalica <i>Gallinula chloropus</i>	-	0	0	2	4	1	3	2 (1)	4

Tabela 2: Število prešteti osebki in število najdenih gnezd na ribnikih Rače leta 1998. Število parov je izračunano iz števila osebki ($\text{število osebki} / 2 = \text{število parov}$). - = ribniki se polnijo, 0 = še nobenega opaženega osebka.

Table 2: No. of counted individuals and number of found nests at Rače ponds in 1998. No. of pairs is calculated from No. of individuals ($\text{No. of individuals} / 2 = \text{No. of pairs}$). - = ponds are being filled, 0 = no observed individuals as yet.

zelenonoge tukalice na obeh lokalitetah močno podcenjeno v primerjavi s številom najdenih gnezd. Obe vrsti na obeh lokalitetah sta podcenjeni za približno 50 %.

Podobno podcenjenost obeh vrst so ugotovili tudi DOMBROWSKI et al. (1993), ki so štetje parov preverjali s posnetki njihovega teritorialnega oglašanja. Na ribnikih Siedlce, ki so bili zaraščeni podobno kot tukaj omenjeni ribniki (46 %), so ugotovili, da je bila pri štetju brez posnetka zelenonoga tukalica podcenjena za trikrat, mali ponirek pa za dvakrat. Ta ugotovitev se skoraj popolnoma ujema z metodo najdenih gnezd, s katero lahko, ob pravilni izvedbi, dobimo 100 % zanesljivost.

Zanimiva je razlika pri črni liski na obeh lokalitetah. Na ribniku Vrbje število pre-

šteti lisk močno presega število najdenih gnezd, medtem ko se povprečno število prešteti parov na ribnikih v Račah ujema z najdenimi gnezdi. BIBBY et al. (1992) črne liske ne uvrščajo med problematične vrste, kar se je izkazalo pri štetju tudi na Račkih ribnikih. Posebno pa bode v oči številčno pojavljanje in naraščanje črne liske na ribniku Vrbje že meseca julija. Ta mesec se pri tej vrsti običajno ne navaja za selitveni mesec. Naraščanje števila črnih lisk na omenjenem ribniku v juliju opisuje že VOGRIN (1996, 1997) in to razlaga z veliko razpoložljive hrane. Če bi upoštevali število ugotovljenih lisk v mesecu juliju (cca 30 parov), bi število parov še vedno precenili za več kot trikrat. Na lokalitetah, kjer se prično črne liske zbirati že v

Slika 2: Zelenonoga tukalica *Gallinula chloropus* z mladičem (M. Vogrin)
Fig. 2: Common Moorhen *Gallinula chloropus* with the young (M. Vogrin)

poletnih mesecih, je torej potrebna velika previdnost pri štetju in določevanju parov. Takšna napaka bi se lahko pripetila na lokaliteti, kjer ne bi poznali dinamike pojavljanja določene vrste, opravili pa bi npr. samo en popis v juliju.

Na osnovi svojih rezultatov in rezultatov drugih avtorjev (DOMBROWSKI et al. 1993) predlagam, da se na stoječih vodah, 50 odstotno zaraščenih z emerzno vegetacijo, število prešteti parov malega ponirka množi z 2, zelenonoge tukalice pa z 2,5. Črne liske niso problematične, razen v primerih, ko se pričnejo na določeni lokaliteti zbirati že v poletnih mesecih.

Dodaten problem nastopi tudi pri interpretaciji štetja vodnih vrst, kjer se pri večini vrst (izjema so seveda race) ne pojavlja spolni dimorfizem. Pri takšnih vrstah nikdar ne moremo natančno vedeti, ali smo prešteli samo en osebek iz para ali oba osebka (torej par). Število prešteti osebkov bi torej lahko pomenilo število osebkov ali tudi parov. Pri takšnih vrstah bi za natančnejše rezultate bilo treba poleg večkratnega štetja osebkov in kasnejšega preračunavanja v pare nujno iskati tudi njihova gnezda ali pa število parov preverjati s posnetki njihovega teritorialnega oglašanja (glej DOMBROWSKI et al. 1993).

LITERATURA

- BIBBY, C.J., BURGESS, N.D. & HILL, D.A. (1992): Bird Census Techniques. BTO & RSPB. Academic Press. London.
- CEMPULIK, P. (1993): Breeding ecology of the Moorhen *Gallinula chloropus* in Upper Silesia (Poland). *Acta Ornithologica* 28: 75-89.
- CRAMP, S. & SIMMONS, K.E.L. (ured., 1977): The Birds of the Western Palearctic. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. 1. Oxford University Press. New York.
- DOMBROWSKI, A., RZEPALA, M. & TABOR, A. (1993): Use of the playback in estimating numbers of the Little Grebe (*Tachybaptus ruficollis*), Water Rail (*Rallus aquaticus*), Little Crake (*Porzana parva*) and Moorhen (*Gallinula chloropus*). *Notatki Ornitologiczne* 34: 360-369. (poljščina, angleški povzetek).
- GIBBONS, D.W., HILL, D. & SUTHERLAND, W.J. (1996): Birds. pp. 227-259. V: SUTHERLAND, W.J. (ured.): Ecological Census Techniques. A handbook. Cambridge University Press.
- GOC, M. (1986): Colonial versus territorial breeding of the great crested grebe *Podiceps cristatus* on Lake Družno. *Acta Ornithologica* 22: 95-145.
- KOSKIMIES, P. & VÄISÄNEN, R. A. (1991): Monitoring Bird Population: a Manual of

Methods applied in Finland. Finnish Museum of Natural History. Helsinki.

MACKOWICZ, R.M. & KRAJEWSKI, P. (1993): Breeding birds of the Lake Ilgi Reserve (NE Poland) and changes in their composition in 1970-1988. *Acta zoologica cracoviensia* 36: 291-312.

VOGRIN, M. (1996): Ornitofavna ribnika Vrbje v spodnji Savinjski dolini in njegova naravovarstvena problematika. *Acrocephalus* 17: 7-24.

VOGRIN, M. (1997): Wintering of Coot, *Fulica atra*, and Moorhen, *Gallinula chloropus*, on Vrbje pond in Lower Savinja Valley (Slovenia). *Rivista Italiana di Ornitologia* 67: 183-188.

VOGRIN M. & ŠORGO, A. (1995): Veliki kormoran *Phalacrocorax carbo* na ribnikih za vzrejo toplovodnih vrst rib v severovzhodni Sloveniji. *Acrocephalus* 16 (72): 152-155.

VOGRIN, M. & VOGGRIN, N. (1997): Ribnik Vrbje z okolico. pp. 17-45. V: VOVK PETROVSKI, G. (ed.): Ribnik Vrbje z okolico. Vodnik. Žalec.

POVZETEK

Avtor v članku podaja primerjavo dveh metod za ugotavljanje števila parov malega ponirka *Tachybaptus ruficollis*, črne liske *Fulica atra* in zelenonoge tukalice *Gallinula chloropus* v gnezditvenem obdobju. Pri prvi metodi je štel osebk/pare med gnezditvenim obdobjem (6 oziroma 7x) in na podlagi povprečnega števila prešteti osebki izračunal število gnezdečih parov. Pri drugi metodi je iskal gnezda omenjenih vrst. Obe metodi je opravljal na ribniku Vrbje v Savinjski dolini in na Račkih ribnikih (Dravsko polje) v letu 1998. Vsi ribniki so bili zaraščeni z vodno vegetacijo od 40 do 75 %.

Število prešteti parov po datumih in lokalitetah ter število najdenih gnezd na posamezni lokaliteti je podano v tabelah 1 in 2. Primerjava obeh metod je pokazala, da pri običajnem štetju število malega ponirka podcenimo za dvakrat, število zelenonoge tukalice pa za približno dvainpolkrat. Število prešteti črnih lisk je

odvisno predvsem od lokalitete in njihove selitvene dinamike. V primeru, da se liske pričnejo zbirati na določeni lokaciji že sredi poletja, jih lahko močno precenimo (primer ribnik Vrbje: tabela 1). Na osnovi rezultatov ter podatkov iz literature (DOMBROWSKI et al. 1993) avtor predlaga, da se na vodnih površinah, ki so z vodno vegetacijo zaraščene približno 50 odstotno, število prešteti malih ponirkov množi z 2, število zelenonogih tukalic pa z 2,5. Sicer pa je za natančnejše rezultate treba bodisi iskati gnezda ali število parov preverjati s posnetki teritorialnega oglašanja vrst.

SUMMARY

In the article a comparison of two different methods for estimating numbers of pairs of the Little Grebe *Tachybaptus ruficollis*, Common Coot *Fulica atra* and Common Moorhen *Gallinula chloropus* during the breeding season is presented. According to the first method, individuals/pairs were counted during the breeding period and the number of breeding pairs estimated on the basis of the average number of the counted individuals. Both methods were applied at Vrbje pond in the Savinja valley and at Rače ponds (Dravsko polje) in 1998. All ponds were heavily overgrown (40-75%) with water vegetation.

Numbers of the counted pairs per dates and localities and numbers of the found nests at separate localities are presented in Tables 1 and 2. A comparison between the two methods has shown that during normal counting the number of the Little Grebe is underestimated by twice, and the number of the Common Moorhen by approx. 2.5 times. Numbers of the counted Common Coot depend mainly on the locality and the bird's migration dynamics. When Common Coots begin to gather at a certain locality already in the middle of the summer, they can be grossly overestimated (the case of Vrbje pond: Table 1). On the basis of the results and data from literature (DOMBROWSKI et al. 1993), the author suggests that on waters where vegetation covers approx. 50% of the surface, the number of the counted Little Grebe is multiplied by 2, and the number of the Common Moorhen by 2.5. For more accurate results, however, nests must be found or the number of pairs checked by playbacks of the territorial calling of the species.

Milan Vogrin, Hotinjska c. 108, Orehova vas

Analiza ostankov plena iz gnezda škrjančarja *Falco subbuteo*

Analysis of the remains of prey taken from Hobby's *Falco subbuteo* nest

Boris KOZINC

Ker je bilo o prehrani naših ujed objavljenih bolj malo raziskav, sem se leta 1995 odločil, da zberem ostanke plena iz škrjančarjevega gnezda. To sem moral storiti karseda previdno, da bi ne zmotil poteka gnezditve.

V Evropi (brez nekdanje Sovjetske zveze) gnezdi okrog 20.000 parov teh ptic, v Rusiji pa okrog 30.000 parov. Po podatkih iz Ornitološkega atlasa (GEISTER, 1995) v Sloveniji gnezdi od 100 do 200 parov te ujede, GENSBOLE (1995) pa navaja število med 200 in 400. Pri kartiranju za OAS smo škrjančarja odkrili v 24 odstotkih kvadrantov (GEISTER, 1995) in ga uvrščamo med redko razširjene gnezdilke.

POTEK RAZISKAVE

Na območju ob Savi Dolinki pri blejskem mostu sem v času gnezdenja že leta 1991 opazoval par sokolov, naslednje leto pa sem 2. avgusta našel tudi gnezdo na desnem bregu Save Dolinke. Gnezdo je bilo na borovcu, v njem pa sta bila vsaj dva mladiča, ki jima je že pričelo rasti perje. Dogodke na gnezdu sem spremljal z razdalje približno tridesetih metrov, vendar je bilo opazovanje zaradi vej oteženo. Mladiča sta se speljala 13. avgusta, 16. pa sem opazoval, kako je odrasla ptica krmila mladiča na smreki v bližini gnezda.

Eno od odraslih ptic, najverjetneje samca, sem opazoval leta 1992 pri lovu, in sicer 18. julija in 23. avgusta pri Šobcu, 20. julija pri Grimščah, 23. in 26. julija pri Hrašah in 22. avgusta pri Lescah.

Leta 1993 sem par v času gnezdenja večkrat opazoval na levem bregu Save Dolinke pod igriščem za golf. Leta 1995 pa sem 2. julija našel gnezdo na borovcu le

kakih 20 m od lokacije gnezda iz leta 1992. V gnezdu so bila tri topla jajca. Od 15. julija do 10. avgusta sem šestkrat pobral ostanke plena iz gnezda.

Tega leta sem 5. avgusta našel še eno gnezdo v bližini Radovljice, le 3 kilometre jugovzhodno od prvega. Števila mladičev v njem nisem ugotovil.

METODA DELA

V obdobju od 15. julija do 10. avgusta 1995 sem iz gnezda, v katerem so bili trije mladiči, pobral vse vidne ostanke plena in izbljuvke mladičev. H gnezdu, ki je bilo 19 metrov visoko na borovcu, sem se povzpел do višine petih metrov po improvizirani lestvi in nato po odmrlih in vitalnih vejah splezal še v krošnjo. Z vrvmi se nisem varoval, da bi se čim manj časa zadrževal na borovcu. Ostanke sem v polivinilastih vrečkah znosil domov in jih posušil. Enotni vzorec je kasneje analiziral dr. Tomi Trilar.

REZULTATI

Analiza vzorca (Lesce, julij - avgust 1995, UTM :VM33, AS:81-A1, 450 m n.v.)

Vzorec plena je vseboval:

- ostanke ptic *Aves*,
- ostanke glodalcev *Rodentia*,
- ostanke netopirjev *Chiroptera*,
- 5 velikih izbljuvkov,
- 10 malih izbljuvkov.

Ptičji ostanke :

- 4 večje noge - kos *Turdus merula*,
- 1 srednje velika noga - verjetno cikovt *Turdus philomelos*,
- 1 manjša noga - determinacija ni uspela.

Slika 1: Samica škrijančarja *Falco subbuteo* z netopirjen v kljunu, Lisice, 26. 7. 1995 (B. Kozinc)
Fig. 1: Female Hobby *Falco subbuteo* with a bat in its bill; Lisice, July 26th 1995 (B. Kozinc)

Ostanki glodalcev:

- spodnja čeljustnica velikega voluharja *Arvicola terrestris*.

Ostanki netopirjev:

- trije ostanki peruti:
 AB = 53 mm in 52 mm - navadni mračnik *Nyctalus noctula*,
 AB = 32 mm - mali netopir *Pipistrellus pipistrellus*.

Veliki izbljuvki:

1. velikost 51 x 13 mm, teža 1,5 g :
  - hitinski ostanki hroščev,
  - ostanki dlake,
  - ostanki polžje hišice,
  - kamenček premera 4 mm.
 Ostankov kosti ni bilo.
2. velikost 47 x 12 mm, teža 1,0 g :
  - ostanki perja in dlake.
3. velikost 29 x 12 mm, teža 0,6 g :
  - ostanki perja in dlake,
  - hitinski ostanki hroščev.

4. velikost 33 x 12 mm, teža 0,7 g :

- ostanki perja in dlake,
- hitinski ostanki hroščev.

5. velikost 30 x 10 mm, teža 0,7 g :

- ostanki perja in dlake,
- rumeno krovno perje - zelenec *Chloris chloris* ali lišček *Carduelis carduelis*.

Deset majhnih izbljuvkov je vsebovalo:

- hitinske drobce,
- ostanke perja in dlake.

V njih ni bilo kostnega materiala. Trije med njimi so vsebovali rumeno krovno perje - zelenec *Chloris chloris* ali lišček *Carduelis carduelis*.

KOMENTAR

Iz opazovanja samca pri lovu leta 1992, takrat sem ga najdlje opazoval 3 kilometre od gnezda, sklepam, da je bilo njegovo lovno območje na leški ravnini, veliko okrog 28 kvadratnih kilometrov.

V sicer skromnem vzorcu ostankov plena iz gnezda me je najbolj presenetilo število ostankov netopirjev, po zastopano-
sti pa dve visti - navadni mračnik in mali netopir, nekoliko pa tudi čeljustnica velikega voluharja in ostanek polžje hišice. Vse kaže, da so navedbe o tem, kako se škrjančar prehranjuje le s pticami in žuželkami, ki jih ulovi v zraku, le preveč enostavne.

Ostanki netopirjev potrjujejo, da ta sokol v času, ko vzreja mladiče, začne loviti zelo zgodaj, neha pa, šele ko se mrači.

Zahvala

Zahvaljujem se dr. Tomi Trilarju za analizo ostankov plena in Lojziju Avseniku za pomoč pri delu na terenu.

LITERATURA

GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije, DZS, Ljubljana

GENSBOL, B. (1995): Rov faglone I Europa, Nordafrika og Mellemosten (3. izdaja), G.E.C. Gads Forlag, Hong Kong

POVZETEK

V obdobju od 15. 7. do 10. 8. 1995 je avtor šestkrat pobral ostanke plena in izbljuvke iz gnezda škrjančarja *Falco subbuteo* s tremi mladiči v bližini Lesce na Gorenjskem. Gnezditveno prebivališče je bila savska dobrava, porasla z rdečim borom *Pinus sylvestris*.

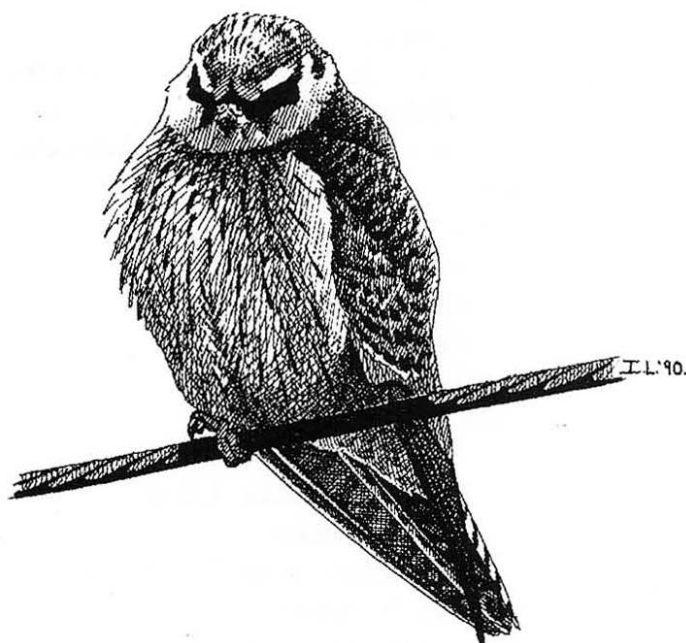
Analizirani vzorec je vseboval ostanke uplenjenih ptic, glodalcev in netopirjev ter izbljuvke mladičev, od približno desetega dne starosti dalje. Determinirani so bili: kos *Turdus merula*, cikovt *T. philomelos*, veliki voluhar *Arvicola terrestris*, navadni mračnik *Nyctalus noctula* in mali netopir *Pipistrellus pipistrellus*. V izbljuvkah je bilo poleg ostankov perja in dlake najdeno rumeno krovno perje, ki je pripadalo ali zelencu ali liščku, hitinski ostanke hroščev in ostanke polžje hišice.

SUMMARY

In the period from July 15th to August 10th 1995, some remains of prey and pellets were taken on six occasions by the author of this article from the nest of Hobby *Falco subbuteo* in the vicinity of Lesce in the Gorenjska region. The nest containing three chicks was situated in the Scotch Pine *Pinus sylvestris* woodland along the Sava river.

The analysed sample contained remains of captured birds, rodents and bats as well as pellets of the young aged from ten days onwards. The following animals were determined: Blackbird *Turdus merula*, Song Thrush *Turdus philomelos*, vole *Arvicola terrestris*, noctule *Nyctalus noctula*, and little bat *Pipistrellus pipistrellus*. Apart from the remains of feathers and hairs, yellow coverts belonging to either Greenfinch or the European Goldfinch, as well as chitinous remains of beetles and of a snail shell were found in the pellets.

Boris Kozinc, Hraše, 4248 Lesce

Prvo opazovanje kraljičice *Phylloscopus proregulus* v Bolgariji in verjetno razlogi za njeno povečano pojavljanje v Evropi

First records of the Pallas's Warbler *Phylloscopus proregulus* in Bulgaria and reasoning about its influx into Europe

Dimitar NANKINOV
Svetla DALAKTČJEVA

Znano je, da kraljičica *Phylloscopus proregulus* razpršeno gnezdi v vzhodni Sibiriji, na Kitajskem in v Himalaji, zahodno od tod pa ob reki Ob v severozahodni Sibiriji in v Afganistanu. Prezimuje v jugovzhodni Aziji (PTUŠENKO, 1954). V Evropi je bila med letoma 1845 in 1962 zabeležena osemnajstkrat, samo v letu 1963 pa kar dvanajstkrat (MAYAUD, 1965). Po tem letu se je začela pojavljati precej pogosteje, in to v različnih evropskih državah: v Ukrajini in Estoniji, na Finskem, Švedskem, Norveškem in Poljskem, v Nemčiji in Švici, na Nizozemskem in Irskem pa v Belgiji, Franciji, Španiji in Veliki Britaniji (PTUŠENKO, 1954; BUSSE, 1963; BERNHOFT-OSA, 1965; MAYAUD, 1965; SHARROCK J., K. PRESTON, 1969; SHARROCK J., E. SHARROCK, 1976; LIPPENS L., A. WILLE, 1972; RABOL, 1976; KORZJUKOV, 1982; HOWEY D., M. BELL, 1985; KLINKHAMER T., S. van der MAAT, 1988). Opažena je bila tudi v bližini Bolgarije, eden starejših podatkov pa izvira iz Dalmacije (MOLINEUX, 1930). Do leta 1997 na samem bolgarskem ozemlju ni bila zabeležena.

Dne 25. in 26. oktobra 1997 je v Bolgariji nepričakovano zapadlo veliko snega. Listopadna drevesa so bila še vedno odeta v listje in v njihovih krošnjah se je nakopičilo precej snega. Pod njegovo težo so popokale mnoge veje, nekaj dreves pa se je celo podrlo. V Kraljevih vrtovih v neposredni bližini Inštituta za zoologijo je na tleh obležalo veliko polomljenih vej. Toda že po nekaj dneh se je nenadoma otoplilo in

sneg se je začel naglo taliti. Tako je dnevna temperatura v začetku novembra dosegla kar 20°C. Kraljičico sva prvič opazila 6. novembra 1997 ob 9.20 na tleh ležeči odlomljeni veji. Nekaj minut pozneje je ptica zletela v krošnjo poljskega javorja *Acer campestre*, rastočega pred oknom našega Inštituta. Skupaj s kraljičico se je med rumenimi listi poljskega javorja hranilo tudi pet vrbjih listnic *Phylloscopus collybita*. Kraljičica je bila v primerjavi z njimi manjša in tudi živahnejša. Vsake toliko je priletela celo na vejo, ki je bila od našega okna oddaljena le kak poldrugi meter. Tako sva lahko zelo dobro opazovala njene dolge rumene obrvi, svetlo liso prek temena, zelenkasti hrbet, rumeno trtico in dvojno perutno proggo. Toda fotografirati se nama je ni posrečilo, kajti vsakokrat, ko sva odprla okno, je odletela in se skrila med vejami na tleh. Kraljičico sva vnovič opazovala 7. novembra ob 12.25, ko se je v krošnji poljskega javorja hranila skupaj z desetimi poljskimi vrabci *Passer montanus* in dvema velikima sinicama *Parus major*. Kar nekajkrat je odletela z drevesa, vendar se je vsakokrat vrnila. Drugo kraljičico sva opazila ob 13.35; ta je imela kar precej širšo svetlo liso na temenu. Ptici sva lahko opazovala le nekaj minut, kajti odleteli sta in ju v naslednjih dneh nisva več videla.

Če posplošimo ravno omenjeno informacijo in druge vire iz literature kot tudi vse zapise o tej vrsti iz preteklosti v Evropi (N=1851) (MITCHELL&YOUNG 1997), potem ugotovimo, da se kraljičica pojavlja v

Evropi skoraj vsako leto. Leta, ko so bile zabeležene pravcate invazije teh ptic, pa so naslednja: 1960, 1963, 1968, 1974, 1982, 1985, 1987 in 1989. V prejšnjem stoletju je takšne invazije opisal N. Zarudnii (1888). Kraljičica prileti jeseni, in sicer med 5. septembrom in 30. novembrom. Veliko zapisov o tej vrsti v Evropi je iz obdobja po 15. oktobru. Njena selitev poteka predvsem v smeri vzhod-zahod in zahod-jugozahod. Prav zato je največ zapisov iz Velike Britanije in srednje Evrope. Njeno pojavljanje v jugovzhodnem delu Evrope, vključno z Bolgarijo, je treba najbrž pripisati razpršitvi dela ptic, ki letijo z vzhoda na zahod. Tako zablodeli osebki so bili opazovani celo v Španiji - 17. aprila 1987 (KLINKHAMER T., S. van der MAAT, 1988) - in Tuniziji - marca 1988 (HIRSCHFELD E., G. OREEL, 1988). Obstajajo pa tudi podatki o opazovanju iz spomladanskega in jesenskega časa: Nizozemska - 24.-28. aprila 1988; 7.-9. decembra 1991; od januarja do aprila 1989 (de BY R., P. de KNJFF, 1989; van de BERG A., R. de BY, 1991, van der BURG E. et al. 1992); Poljska - 9. maja 1977 (KANIA, 1979). To so bili osebki, ki so prezimovali v zahodni Evropi ali pa so bili na poti na svoja gnezdišča.

O pojavljanju kraljičice v evropskih državah obstajajo različna tolmačenja. Po RABOLU (1969) poteka glavna smer jesenske selitve kraljičice, severne listnice *Phylloscopus borealis*, zelene listnice *Phylloscopus trochiloides* in mušje listnice *Phylloscopus inornatus* proti vzhodu. Pač pa se njihove zahodne populacije selijo v nasprotno smer, kar je razlog, da jih vidimo v Evropi. Pozneje je isti avtor (RABOL, 1976) napisal, da let kraljičice poteka v smeri jugozahod in zahod-jugozahod z gnezdišč v zahodno Evropo, da je to obratna smer od običajne (kar jih vodi k njihovim praviim prezimovališčem) in da je to posledica zaporednih napak - do 180° - med njihovo normalno selitvijo. Podobno je pojavljanje azijske vrste *Phylloscopus* v zahodni Evropi tolmačil G. OLIO (1987) - da je to namreč posledica napake v selitvi. Drugi avtorji (LIPPENS L., H. WILLE, 1972) so zapisali, da je več

opažanj kraljičice v Evropi zabeleženih med oktobrom in novembrom, kar gre pripisati visokemu zračnemu tlaku in jugozahodnemu vetru. Močni in globoki anticiklon v septembru in oktobru pomaga selečim se pticam (v neobičajni smeri) vzdolž južne periferije anticiklona in severno od njegovega dna, in prav ta anticiklon pojasnjuje invazijo kraljičice (HOWEY D., M. BELL, 1985). Takšni anticikloni ženejo mnoge sibirske in skandinavske vrste, kot so kraljičica, variantni drozg *Turdus ruficollis*, gozdna cipa *Anthus hodsoni*, citronasta pastirica *Motacilla citreola*, dolgoprsti prodnik *Calidris subminuta* in mnoge druge, na britanska morska obrežja. V nekaterih letih se pojavljanje kraljičic vzdolž estonskih obrežij časovno ujema z invazijami meniščka *Parus ater*, malega krivokljuna *Loxia curvirostra*, rdečeglavega kraljička *Regalus ignicapillus* in velikega detla *Dendrocopos major* (VILBA-STE H. et al. 1974).

Domnevava, da ptice iz poznih legel in tiste, ki jeseni ostanejo dlje na gnezdiščih, opravijo obratno selitev, saj večji del kraljičic leti proti jugozahodni Aziji avgusta in septembra, tako da so v naslednjih dveh mesecih (oktobra in novembra) na prezimovališčih (PTUŠENKO, 1954). Takšne ptice so prepuščene vplivu anticiklonov, ki se septembra, oktobra in novembra krepijo v Sibiriji in poženejo ptice proti Evropi. Mnenja sva, da so ostre podnebne spremembe v gnezditvenih okoliših in pomikanje zračnih mas iz Sibirije proti Evropi razlogi za selitev teh ptic daleč na zahod in njihovo pojavljanje v Bolgariji in drugih evropskih državah.

LITERATURA

BERNHOF-T-O-S-A, A. (1965): Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus* ny Norges fauna. *Sterna* 6, 5: 217-222

BERG, van de A., R. de BY (1991): Rare birds in the Netherlands in 1989. *Dutch Birding* 13, 2:41-57

BURG, van de E., R. van DONGEN, P. de ROUW (1992): Recent meldingen november en december 1991. *Dutch Birding* 14: 1: 30-35

BUSSE, P. (1963): Swistunka zlotowa *Phylloscopus proregilus* nowy dla Polski gatunek ptaka. Notazki orn. 4, 1: 1-2

BY de R., P. de KNJIFF (1989): Zeidzame en ashaarse vogels in Nederland in 1989. Limosa 62: 195-206

HIRSCHFELD, E., G. OREEL (1988): Recent WP reports. Dutch Birding 10, 3: 147-149

HOWEY, D., M. BELL (1985): Pallas's Warblers and other migrants in Britain and Ireland in October 12982. British Birds 78, 8:380-382

KANIA, W. (1979): Wiosenne stwierdzenie swistunki zlotawej *Phylloscopus proregilus* na Mierzei Wislanej. Notatki orn. 20, 1: 63-64

KLINKHAMER, T., S. van der MAAT, (1988): Pallas's Warbler in Spain in April 1987. Dutch Birding 10, 1: 30-32

KORZJUKOV, A. (1982): O vstreche beloshapachnoi ovsianki i korolevskoi penochki v Severo-Zapadnom Prichernomomorie. Vestnik zoologii 4: 75-76

LIPPENS, L. H. WILLE (1972): Atlas des Oiseaux de Belgique et d' Europe Occidentale. Lannoo, Tielt

MITCHELL, D., S. YOUNG (1997): Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe. New Holland. London.

MAYAUD, N. (1965): Sur l'invasion de Pouillots de Palas *Phylloscopus proregulus* de 1963 en Europe. Alauda 33, 3: 245-246

MOLLINEAUX, H. (1930): A Catalogue of Birds. Giving their Distribution in the Western Portion of the Palearctic Region. 1-3: 1-320

OLIOSO, G. (1987): Les pouillots orientaux en France. Alauda 55, 2: 122-139

PTUSHENKO, E. (1954): Rod Penotshki *Phylloscopus* Bole, 1826. Ptich Sovetskogo sojuza 6: 146-210

RABOL, J. (1969): Reversed migration as the cause of westward migrancy by four *Phylloscopus* warblers. British Birds 62, 3: 89-92

RABOL, J. (1969): The orientation of Pallas's Leaf Warbler *Phylloscopus proregulus* in Europe. Dan.orn.forens tidsskr. 70, 1-2: 5-16

SHARROCK, J., K. PRESTON (1969): Pallas's Warbler on Cape Clear Island a bird new to

Ireland. Irish Naturalist's J.16, 6: 173-174

SHARROCK, J., E. SHARROCK (1976): Rare birds in Britain and Ireland. T. and A.D. Poyser. Berkhamstead.

VILBASTE, H., V. KEPPART, M. MASING (1975): Operatsiooni "Baltika". Eestisektsiooni Tööst 1974 aasta sugisel. Loodusvaatlusi 1974. Vihk 1": 33-53

ZARUDNII, N. (1888): Ornitologicheskaja fauna Orenburgskogo kraja. Zap. Akademii nauk 57: 1: 1-338

POVZETEK

Kraljičica *Phylloscopus proregulus* je bila opazovana v središču Sofije, in sicer en osebek 6. 11. 1997 in dva naslednjega dne. Avtorja opisujeta glavne značilnosti in vedenje te vrste in hkrati razglabljata o razlogih za njeno povečano pojavljanje v Evropi. Na podlagi doslej objavljenih podatkov ugotavljata, da kraljičica prileti v Evropo med 5. septembrom in 30. novembrom in tam ostane prek zime in pomladi. Avtorja domnevata, da v Evropo priletijo kraljičice iz poznih legel in tiste, ki jeseni ostanejo dlje na gnezdiščih. Te so potem prepuščene vplivu anticiklonov, ki se od septembra do novembra krepijo v Sibiriji in poženejo ptice proti Evropi.

SUMMARY

Pallas's Leaf Warbler (*Phylloscopus proregulus*) was observed in the centre of Sofia, one individual on November 6th 1997 and two on the following day. Information about its characteristic features and behaviour is given. The phenomenon of the influx by this species in Europe is discussed. From the so far published information we can conclude that the Pallas's Leaf Warbler reaches Europe between September 5th and November 30th and stays there during the winter and spring. We suppose that Europe is penetrated by the birds from the late hatches and those that stay in their nesting places somewhat longer in the autumn. Such birds fall under the influence of the anticyclones, which build up during the September-November period in Siberia, so that they are driven to Europe.

Dimitar Nankinov, Svetla Dalaktčijeva, Inštitut za zoologijo, BAS, "Car Osvoboditel" 1, 1000 Sofija, Bolgarija

Iz ornitološke beležnice From the ornithological notebook

BELOGLAVI JASTREB *Gyps fulvus*
GRIFFON VULTURE - 3 (adult and 2
juveniles) on 19th July 1998 at Godovič (W
Slovenia)

V zgodnjem nedeljskem popoldnevu smo v prijetni poletni senci klepetali pred domačo hišo v Godoviču. Bilo je 19. 7. 1998. Nizko nad vasjo sem zagledal veliko svetlo ujed, ki se je v počasnih krogih elegantno dvigala. Že brez daljnogleda sem zlahka prepoznal beloglavega jastreba. Ko se je dvignil za približno 200 m, medtem sem imel že daljnogled v roki, se je po enaki spirali dvigal še en beloglavi jastreb. Brez najmanjšega napora sta se ob ugodni termiki dvigala visoko proti nebu, ko je nenadoma, ne vem od kod, priletel še tretji beloglavi jastreb. Primerjava s prejšnjima dvema mi je pokazala, da gre očitno za dva nekoliko temnejša prvoletna osebk, ki sta bila brezhibno operjena, ter tretji odrasel svetlejši osebek, ki je kazal očitna znamenja golitve zaradi posameznih manjkajočih letalnih peres v obeh perutih.

Ko so bili vsi trije že visoko nad vasjo, se je od nekje prikazal par sokolov selcev. Srdito sta napadala jastreba, za katerega sem ugotovil, da je odrasel (zaradi golitve), medtem ko se za mladi ptici nista niti zmenila.

Istega dne pod večer se je izpod Porezna vrnila hči Danijela ter pripovedovala o treh velikih ujedah, ki so tja priletele dobro uro zatem, ko so bile opazovane v Godoviču. Na fotografiji, ki ji jo je uspelo napraviti, je bilo nedvomno videti, da je šlo v resnici za beloglavega jastreba. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

MALI KLINKAČ *Aquila pomarina*
LESSER SPOTTED EAGLE - On 14th
April 1998 at Ljubljansko barje (C Slovenia)

14. 4. 1998 pozno popoldne sem se odpravil na Krim. Spotoma sem se ustavil

na Ljubljanskem barju blizu Kozlerjeve gošče, da bi pogledal, ali me čaka kakšna ptičja novost. Pravzaprav sem oprezal za ujedami, saj sem bil še vedno pod vtisom popisa ptic v Krakovskem gozdu (10.-11. 4. 1998), kjer smo imeli priložnost videti kar nekaj zanimivih in redkih ujed, med njimi tudi gnezdečega malega klinkača.

Kakorkoli že, sprva razen nekaj kanj *Buteo buteo* nisem zapazil nobene druge ujede. Pač pa sem med vožnjo na oddaljenem drevesu zagledal nekoliko večjo "kanjo". Bolj ko sem se z avtomobilom približeval, manj je bila ujeda podobna kanji. Prišel sem ji že skoraj povsem blizu (manj kot 80 metrov), ko so, nebodijih-treba, proti orlu korakali nič hudega sluteči sprehajalci s svojimi štirinožnimi prijatelji, seveda brez vrvice. Seveda je zletel, meni pa je pognalo kri v glavo in mrzlično sem mu začel slediti z daljnogledom. K sreči je orel, to sem že lahko dognal po značilnih prstih na konceh peruti, letel zelo počasi. Dobro sem opazil nekoliko daljšo glavo z močnim kljunom, primerljivo s kanjo, ki se mi je vtisnila v spomin že v Krakovskem gozdu. Orel je bil po prsih precej temen, vzorca in barve peruti in hrbta pa nisem mogel videti. Kot da bi me nekako uslišal, je tik pred Kozlerjevo goščo, kamor je letel, naredil nekakšen obrat v zraku in mi zelo lepo pokazal še svojo zgornjo stran telesa. Peruti so bile nekako kontrastne, obarvane s temnim, skoraj črnim robom (primarna in sekundarna peresa) in svetlim oziroma rjavkastim ramenskim delom peruti (krovci, ramena). Pozneje sem v priročniku prebral, da je za malega klinkača značilna bela trtica oziroma baza repa, vendar nanjo v tistem kratkem, a koristnem trenutku orlovega obrata žal nisem bil pozoren. Kljub temu lahko rečem, da sem opazoval malega klinkača, ki mi je tako skušal obnoviti spomin na čudoviti Krakovski gozd. Opazovanje je po mojih podatkih celo prvo opazovanje malega klinkača na Ljubljanskem barju. *Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana*

MALI OREL *Hieraaetus pennatus*
BOOTED EAGLE - On 17th May 1998
 in the Komenski kras (W Slovenia)

Ob cesti med zaselkoma Vale in Breštovico na spodnjem komenskem krasu sem s prijatelji (Aleš, Milovan, Nini) dne 17. 5. 1998 opazoval pester ptičji svet. Poleg kobilarjev, smrdokaver, hribskih in poljskih škrjancev so glasno prepevali tudi vrtni strnadi. Najglasnejši in pogosti pa so bili kratkoperuti vrtniki, ki jih je v tamkajšnji že kar mediteranski podrasti in ruju zares veliko.

Naše zanimanje sta zbudili dve kanji, domnevno par, ki sta se dvignili iz borovega gozda nad cesto. Odločno sta se namenili proti ptici približno enake velikosti, ki se je približevala z italijanske strani (opazovanje je bilo blizu državne meje). Bojevito sta jo napadli in nista odnehali, dokler se ta ni pričela dvigati in oddaljevati. Verjetno sta gnezdili v bližini, saj je z oddaljevanjem vsiljivke njuna agresivnost popuščala.

Pri natančnem ogledu z daljnogledom sem v napadeni ptici prepoznal malega orla *Hieraaetus pennatus*. Še najbolj se je razlikoval po svetlih pasovih v letalnih peresih sredine peruti, pa tudi rep je bil znatno svetlejši. Priznati moram, da bi ptico spregledal, če me nanjo ne bi opozorili obe kanji. Ko se je mali orel že visoko dvigal v smeri proti Komnu, pa ga je napadel še planinski hudournik ter ga spremljal vse dokler nista izginila za vzhodnim obzorjem.

Ker je mali orel selilec, ki prezimuje v topli Afriki, je bil opazovani osebek šele na poti proti svojim vzhodnoevropskim gnezdiščem. Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija

RDEČENOGA POSTOVKA *Falco vespertinus*

RED-FOOTED FALCON - Male stealing a vole (*Microtus sp.*) just caught by a Common Kestrel; April 18th 1998, Ljubljansko barje (C Slovenia)

V bližini Matene na Ljubljanskem barju se je 19. aprila 1998 po deževni noči zadrževal samec rdečenoga postovke *F.*

vespertinus. Posedal je vrh manjše breze in se oziral naokoli. Bil sem presenečen, ker je prišel tako zgodaj, saj sem rdečenoga postovke na Barju vsako leto spomladi prvič opazoval običajno okoli 25. aprila in tja do prvih junijskih dni. Kmalu zatem se mu je pridružil še samec navadne postovke *F. tinnunculus*, se malce pozneje spustil z breze na tla, ujel voluharico *Microtus sp.* in z njo odletel nazaj na brezo. V tistem trenutku se je z breze spustila še rdečenoga postovka, naredila krog okoli drevesa in se od spodaj navzgor zaletela v plen, ki ga je v krempljih držala navadna postovka. Slišati je bilo glasno cviljenje obeh postovk in že je rdečenoga postovka z ukradenim plenom zletela na bližnjo vejo. Navadna postovka je odletela proč, rdečenoga pa se ni dala motiti pri dopoldanski malici, tako da mi je celo dovolila, da sem naredil nekaj dokumentacijskih posnetkov. V tem primeru je zanimiv datum opazovanja kot tudi to, da se je rdečenoga postovka

prehranjevala z malim glodalcem, saj se v glavnem prehranjuje le z različnimi žuželkami. V literaturi sem prebral, da se s plazilci, dvoživkami, z različnimi mladiči ptičev, ki še ne letijo, in tudi z malimi glodalci prehranjuje le izjemoma. *Dare Šere, Langusova 10, 1111 Ljubljana*

SOKOL SELEC *Falco peregrinus*

PEREGRINE FALCON - *Juvenile on 2nd November 1998 at Šečovlje salina (SW Slovenia)*

2. 11. 1998 je bil lep jasen dan in s kolegico Piko Miklavc sva se odpeljala na ornitološki izlet v Sečoveljske soline. Odpravila sva se v stari del solin, kjer sva kar iz avtomobila pregledovala prve večje bazene in tam našela 116 malih belih čapelj *Egretta garzetta*, 15 velikih belih čapelj *Egretta alba*, 326 žvižgavk *Anas penelope*, 210 mlakaric *Anas platyrhynchos* in 87 lisk *Fulica atra*. Pregledala sva tudi osušene blatne poloje, kjer sva našela 12 beločelih deževnikov *Charadrius alexandrinus* in 25 spremenljivih prodnikov *Calidris alpina*. Na cesti med solinskimi bazeni so iz trave izletavale vriskarice *Anthus spinoletta* in poljski škrijanci *Alauda arvensis*, bilo pa je tudi nekaj belih *Motacilla alba* in rumenih pastiric *Motacilla flava*, iz bližnjega grmovja in drevja pa se je slišalo oglašanje zelene žolne *Picus viridis* in črnoglavk *Sylvia atricapilla*. Ko sem se sprehajal po solinah, se je iznad ene izmed solinskih hiš dvignil sokol, ki je povzročil splošen preplah med tamkajšnjimi ptiči. Hitro sem ga ujel v teleskop in v hipu opazil značilni sokolji brk, temne peruti in progasti rjavi trup. Že sem se veselil, da opazujem sredozemskega sokola, a sem si ga raje za silo skiciral, saj takšne redkosti ne kaže kar tako zanemariti. Ko sem se vrnil k avtomobilu, sem skico takoj primerjal s slikami v priročniku in rezultat je bil manjše razočaranje, saj sokol le ni imel tako temnega pod pazdušnega perja, kot ga ima sredozemski sokol, pač pa sta se skica in spominski vtis dobro ujemala s sliko juvenilnega sokola selca in tako sem opazovanemu sokolu pripisal identiteto slednjega. Od ujed sva na

solinah opazovala še samico skobca *Accipiter nisus* in kanjo *Buteo buteo*.

Ob morju in v bližnjih bazenih sva od zanimivejših vrst opazovala še 18 črnoglavih galebov *Larus melanocephalus*, ki so v opoldanskem počitku delali družbo rečnim *L. ridibundus* in rumenonogim galebom *L. cachinnans*.

Med vračanjem v Ljubljano sva se ustavila še v Strunjanu, kjer sva opazovala enega (1) na boji čepečega vranjeka *Phalacrocorax aristotelis* in v letošnji zimi prvega polarnega slapnika *Gavia arctica*, čeprav le kot svež kadaver. *Al Vrezec, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

ŽERJAV *Grus grus*

COMMON CRANE - *4 on 12th March 1999 at Planinsko polje (C Slovenia)*

Ko sem dne 12. 3. 1999 iz avtomobila opazoval poplavljenе površine Planinskega polja, sem v ožjem zatrepu v smeri proti Rakeku zagledal tri velike umazano bele ptice. Razveselil sem se prihoda prvih belih štokelj, ki sem jih prepoznal v počivajočih pticah, toda ker mi neki občutek ni dal miru, da sem si zadevo ogledal malce pobliže. Planinsko polje je bilo namreč zelo slabo dostopno. Ko sem se pticam približal z druge strani, sem zlahka ugotovil, da v resnici opazujem štiri (ne tri) žerjave. Moje prvotno zmoto in zamenjavo z belimi štokljami pa je narokovalo kar nekaj dejstev: slaba vidljivost zaradi difuzne svetlobe, velika oddaljenost, dejstvo, da je bila ena ptica zelo svetlo siva, ter vedenje žerjavov, ki so povešali peruti, verjetno so jih sušili, tako da je prišla do izraza črna barva letalnih peres; zdeli so se kot bele štoklje, ki jih včasih videvamo z umazanim belim perjem. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

SPREMENLJIVI PRODNIK *Calidris alpina alpina*

DUNLIN - *2 in summer plumage on 16th in August 1998 at Ormož (NE Slovenia)*

Opazovanja ptic se ornitologi lotevamo na sila različne načine. Največkrat kot celodnevno pešačenje z daljnogledom

okoli vratu, s teleskopom v roki in z nahrbtnikom, redkeje pa si omislimo opazovanje iz avtomobila, češ da takšno opazovanje ni v skladu z naravovarstveno zavestjo in da se k takšnemu opazovanju zatekajo le manj pticam in naravi predani ljudje, ki ptice opazujejo bolj na hitro. Vendar je takšno mišljenje lahko zmotno, saj se moramo zavedati, da imajo ptice veliko manjše tolerančne razdalje do avtomobila kot do človeka oziroma, z drugimi besedami, da se slednjega bolj bojijo kot prvega. Torej je lahko opazovanje iz avtomobila ugodnejše za obe strani: za ornitologa, ki se na razmeroma lahek način pticam bolj približa, in za ptice, ki so ob takem opazovanju manj vznemirjane.

Seveda tako opazovanje ni primerno za vsak teren, ugodno pa je za opazovanje na območjih, kjer so ptice v večjih skupinah, kot so naprimer vodne ptice na blatnih poljih. Takšno opazovanje je primerno v ormoških bazenih, ki sem si jih tako ogledal 16.8.1998.

K ormoškimi bazenom sem se z avtomobilom odpravil do zob oborožen z vso potrebno določevalno literaturo za plojko-kljune Anseriformes in pobežnike Charadriiformes. Mimogrede, takšno opazovanje nam tudi omogoča, da imamo pri roki pravo malo ornitološko knjižnjico, kar nam je pri "nožnem" opazovanju zaradi manjše tovarne zmogljivosti onemogočeno. Ko sem prišel tja, sem se z avtomobilom počasi prevažal med bazeni in skozi okno s teleskopom opazoval ptice pri vsakdanjih opravilih ali počitku. Pravo doživetje je bilo opazovati 60 osebkov sicer plašnih kozic *Gallinago gallinago*, ki so dremale na blatnem položju kakih 30 metrov od avtomobila. Prava prednost "avtomobilskega" načina opazovanja pa se je pokazala pri zadnjem bazenu, kjer se je trlo najrazličnejših pobežnikov. Počasi sem se pripeljal do točke, kjer sem imel lep razgled na glavnino pobežniške skupine, ki sem jo brž pregledal s teleskopom in izluščil naslednje vrste: mali deževnik *Charadrius dubius* (5 os.), priba *Vanellus vanellus* (pribl. 30 os.), spremenljivi prodnik *Calidris alpina* (2 os.), mali prodnik *C. minuta* (2

os.), togotnik *Philomachus pugnax* (5 os.; samci in samice), rdečenogi martinec *Tringa totanus* (5 os.), črni martinec *T. erythropus* (2 os.), zelenonogi martinec *T. nebularia* (pribl. 10 os.), jezerski martinec *T. stagnatilis* (5 os.), močvirski martinec *T. glareola* (pribl. 50 os.), pikasti martinec *T. ochropus* (1 os.), mali martinec *Actitis hypoleucos* (pribl. 30 os.), vmes pa so se spreletavali še trije (3) mali galebi *Larus minutus* (2 juvenilna in 1 prvozimski osebek) in nekaj rečnih galebov *L. ridibundus* ter navadnih čiger *Sterna hirundo*. Na koncu bazena je v trstičju počivalo 15 velikih belih čapelj *Egretta alba* in 5 malih belih čapelj *Egretta garzetta*.

Posebne pozornosti pa sta bila deležna dva spremenljiva prodnika v poletnem perju, ki sta počivala sredi glavnine pobežniške skupine. Poskusil sem ju določiti do podvrste, saj naj bi se v Sloveniji pojavljali dve podvrsti (Božič, Štumberger, ustno): soimenska *alpina* (gnezdi na Norveškem in v severni Rusiji) in podvrsta *schinzii* (gnezdi na južni Grenlandiji, Islandiji in v Veliki Britaniji). Pri ločevanju podvrst moramo biti pozorni na celotno velikost in dolžino kljuna (*schinzii* ima krajšega; ti dve lastnosti lahko zanesljivo opazimo, če opazujemo obe podvrsti hkrati), sicer pa moramo pri osebkih v poletnem perju biti pozorni še na barvo hrbta in ramenskih peres (skapularji) ter na velikost trebušne črmine. Poleg teh dveh podvrst je mogoče, da se priložnostno v Sloveniji pojavita še podvrsti *hudsonia* (gnezdi v Kanadi) in *arctica* (gnezdi na SV Grenlandiji). Za lažje določanje vseh štirih podvrst navajam tabelarični prikaz razlik med podvrstami v poletnem perju (po CHANDLER, R. J. (1989): North Atlantic Shorebirds. Facts On File, New York, Oxford.):

Vrnimo se k prodnikoma v ormoških bazenih. Imela sta namreč precej veliko trebušno črmino in izrazito kostanjevo obarvan hrbet, kar ju uvršča k norveški, torej soimenski podvrsti *Calidris alpina alpina*. Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana

ČRNOREPI KLJUNAČ *Limosa limosa*
BLACK-TAILED GODWIT - From
 17th-18th July 1997 totally fearless at Bled

17. 7. 1997 sva bila z ženo v naravnem kopališču Zaka pri Bledu. Bil je lep sončen dan, tako da sva se lahko kopala. Tudi drugih kopalcev je bilo dosti, nekateri so hranili race mlakarice in labode grbce. Nenadoma sva postala pozorna na kopalce, ki so očitno nekaj opazovali. No, tudi midva sva opazila na travi nenavadnega ptiča z dolgim kljunom. Hodil je sem in tja

in iskal hrano. Ker ni bil boječ, sem pomislil, da je morda celo ranjen, a se je občasno spreletel tudi po 10 metrov. Oba z ženo sva ga nekajkrat slikala s fotoaparatom. Tudi naslednjega dne (18.7.) smo ga kopalci opazovali še nekaj časa, potem pa ga ni bilo več opaziti. Ker nisem vedel, za katero vrsto ptiča gre, sem fotografijo prinesel D.Šeretu v Prirodoslovni muzej Slovenije, kjer sem dobil odgovor, da je ta ptič črnorepi kljunač. *Bojan Mali, Celovška 287, 1000 Ljubljana*

KASPIJSKA ČIGRA *Sterna caspia*

CASPIAN TERN - On 13th April 1999
 at Zbiljsko jezero (NW Slovenia)

Dne 13. aprila 1999 dopoldne sem se v rahlem dežju po daljšem času odpravil na Zbiljsko jezero, ki me vse od tedaj, ko so ga "sanirali", privlači precej manj kot pred leti. No, že ob prvem pogledu na vodno gladino mi je bilo jasno, da bom na jezeru lahko opazoval precej manj vrst kot v hraških "nesaniranih" mlakah, ki so od

Zbilj oddaljene le dva kilometra. Potem ko sem si ogledal malega martinca, ki je zletel z obrežja, in štiri drugoletne kormorane podvrste *sinensis* vrh smrek na nasprotnem bregu, sem v zraku opazil galeba, za katerega mi je bilo že brez daljnogleda jasno, da gre za rumenonogega. Potem ko sem se posvetil tistim redkim racam in čopastim ponirkom na gladini, sem se vendarle odločil, da si še enkrat ogledam galeba, ki je tako vztrajno letal nad jezerom. Je to res mogoče? Pa saj to sploh ni galeb, ampak čigra s črno čopo in z zelo močnim živo rdečim kljunom. Pravzaprav skorajda takšna kot navadna, le da še enkrat večja in zaradi počasnih zamahov s perutmi na las podobna galebu.

Popoldne sem se vrnil tja, vendar o kaspijski čigri, s katero sem se tistega dopoldneva srečal prvič v svoji skromni ornitološki "karieri", ni bilo več sledu. *Henrik Ciglič, Likozarjeva 7, 4000 Kranj*

NAVADNA ČIGRA *Sterna hirundo*

COMMON TERN - Nest on bird
 cadaver, found on 25th May 1990 at
 Ptujsko jezero (NE Slovenia)

Ko sem pred dnevi pregledoval zajeten kup posnetkov na diafilmih, sem našel že skoraj pozabljen, a zanimiv posnetek gnezda z jajci navadne čigre. Leglo sem fotografiral 25. 5. 1990 na betonskem temelju železne konstrukcije daljnovoda, ki prečka Ptujsko jezero (glej fotografijo na naslovnici). Tistega sončnega majskega dopoldneva smo Franci Janžekovič, Borut Štumberger, Vekoslav Lašič, ki nas je vozil s čolnom, in pisec teh vrstic obiskali kolonijo čiger in galebov na malem otoku. Med vračanjem na breg smo še radovedno pokukali na dva betonska temelja daljnovoda, in presenečenje ni izostalo. Na prvi betonski "mizi" so bila tri čigrina gnezda, na drugi pa dve. Od slednjih dveh gnezd je bilo eno posebej zanimivo, saj je bilo pravzaprav kadaver oz. skelet in perje rečnega galeba *Larus ridibundus*. Čigra je nekaj razmetanih kosti in majhnih koščkov lesa le nekoliko uredila in naredila globelico ter sredi skeleta zlegla jajca. Zanimivo, da so bila tudi druga čigrina

gnezda zgrajena iz manjših kosti in lesnega drobirja, ki ga je verjetno prinesla voda. Drobne kosti pa so pobirale kar na betonskih temeljih, saj se nanje pogosto zatečejo bolni ali poškodovani galebi ali druge ptice in običajno tam tudi poginejo. Ob pomanjkanju gnezdilnega gradiva na povsem goli betonski površini pač vse prav pride, v našem primeru tudi kadaver rečnega galeba. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 2000 Maribor*

TURŠKA GRLICA *Streptopelia decaocto*

COLLARED DOVE - *A leucistic individual on 22nd March 1998 in Ljubljana city*

22. 3. 1998 sem imel v središču Ljubljane priložnost opazovati nenavaden par turških grlic. En osebek je bil normalne sivorjave ali okraسته barve, drugi pa je bil precej svetel. Svetli osebek pravzaprav niti ne bi bil tako opazen, če ne bi bil poleg normalno obarvanega osebka, saj so bile na njem vidne vse zunanje morfološke značilnosti turške grlice, le da je bilo vse skupaj nekoliko svetlejše. Barva peruti je bila skoraj bela, le konci peres (večinoma krovcev) so bili okraсто obarvani. Tudi glava je bila bela, vendar je bil črni ovratnik dobro opazen oziroma normalno črno obarvan. Osebek bi težko štel za albina, saj so bili nekateri temni vzorci perja (ovratnik, črnina v repu), ki jih srečamo tudi pri normalno obarvanih grlicah, povsem dobro izraženi, svetli oziroma beli pa so bili le deli, ki so pri normalno obarvanih grlicah sicer sivo rjave oziroma okraسته barve. Takšnim osebkom ponavadi pravimo, da so levčistični.

Grlici sta se divje spreletavali po dvorišču in videti je bilo, da normalno obarvani osebek odganja levčističnega. Pozneje levčističnega osebka nisem več opazil, priletela pa se je še ena normalno obarvana turška grlica.

Turške grlice na našem dvorišču v središču Ljubljane gnezdiyo že vrsto let v okrasnih smrekah, vendar pa sem levčistični osebek tokrat opazoval prvič. *Al Vrezec, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

MALI SKOVIK *Glaucidium passerinum*

PYGMY OWL *On 3rd January 1998 at Vrhnika (C Slovenia)*

Skupaj s kolegi sem si 3. 1. 1998 ogledal mrhovišče za lisice blizu Ulovke pri Vrhniki. Zanimivo je bilo namreč zaradi velikega števila krokarjev, ki so se tam hranili. V toplem vremenu (+5 stopinj C, rahel dež) so se krokarji zadrževali visoko po drevju. Približno 100 m od krmišča pa nas je razveselil mali skovik. Sedel je na vodoravni veji dobesedno nad našimi glavami, približno 6 do 7 m visoko, ter nas radovedno opazoval. Hitro smo ugotovili, da se predmet njegovega zanimanja v resnici skriva v gostem robidovju pod kolovozom. V gosti zimzeleni robidi je šaril stržek ter se značilno oglašal. Mali skovik je za kratek čas odletel ter se v krogu vrnil na bližnji gaber, kjer je razburjeno krožil s svojim kratkim repkom.

Ob tem je treba opozoriti na nizko nadmorsko višino okoli 500 m ter pretežno listnat bukov-gabrov gozd, saj je mali skovik običajno ptica stalnica v sredogorju ter visokogorju vse do drevesne meje. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

KOZAČA *Strix uralensis*

URAL OWL - *2 males and a female on 22nd July 1998 at Trnovski gozd (W Slovenia)*

Poleti 1998 je bil tabor študentov biologije v Vipavski dolini, natančneje v Šempasu. Udeležil sem se le prvih dni tabora, in sicer v okviru ornitološke skupine, ki jo je vodil Peter Trontelj.

22. 7. 1998 smo se odločili, da nekoliko pobliže spoznamo nočno življenje Trnovskega gozda, kjer naj bi po podatkih BENUSSI & GENERO (1995) bivala dokaj velika populacija kozač. V Trnovski gozd smo se z avtomobili odpravili pozno popoldne.

Že med potjo smo na cesti, ki pelje po robu Trnovskega gozda proti Kuclju, v gozdu splašili veliko uharico *Bubo bubo*, ki je v gozdu verjetno lovila. Ko smo prišli do kraja nočnega postanka, smo se utaborili na robu gozda ob večji jasi v bližini Kuclja. Medtem ko smo zbirali dračje za ogenj,

sem vključil kasetofon s petjem samca kozače. Po približno 10 do 15 minutah, ko smo bili vsi zbrani ob tabornem ognju, se je nekje v daljavi v gozdu oglasil prvi samec kozače. Hitro se nas je nekaj odpravilo v gozd, da bi ga bolje slišali ali celo videli, kasetofon pa je medtem še vedno ostal vključen. Ni trajalo dolgo, ko se je iz gozda zaslišalo podobno, vendar veliko bolj hreščeče in glasnejše oglašanje samice. Poskusili smo slediti samcu in prešli smo mu dokaj blizu, vendar ga kljub temu nismo mogli videti, saj je pel visoko v krošnji bukve. Ko smo tako uživali v zamolklem petju kozačinega samca, se je iz neposredne bližine, 50 do 80 metrov, pričel oglašati še en samec. Kozače so se nato umaknile globlje v gozd, mi pa k ognju, kjer smo prebili ostanek noči. Zjutraj, ko smo se odpravljali na dnevni teren, pa sem nedaleč od našega počivališča našel pero kozače, ki nas je ponoči očitno še enkrat neslišno obiskala.

Opisano opazovanje priča, kako številna je kozača v Trnovskem gozdu, in po ugotovitvah BENUSSI & GENERO (1995) je bila v Trnovskem gozdu zabeležena tudi ena največjih gostot kozač v Evropi. *Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana*

KMEČKA LASTOVKA *Hirundo rustica*

BARN SWALLOW - *Three interesting nest sites in 1998 in the city of Maribor*

Leta 1998 smo v društvu lastovko proglasili za ptico leta in v okviru te akcije popisovali njena gnezda. Pri popisu sem odkril tri zanimiva gnezda v središču Maribora. Dne 23. 6. sem na Rotovškem trgu 6 našel gnezdo nad vhodom v odprti veži hiše. Gre za starejšo stavbo, v kateri je mladinska knjižnica, v prvem nadstropju pa so stanovanja. V gnezdu so bili trije povsem operjeni mladiči. Gnezdo je bilo pritrjeno k železnemu nosilcu stropa s profilom v obliki črke X. Drugo gnezdo, ki ga lastovke že dalj časa niso uporabljale, pa je bilo vzporedno na drugi strani železnega nosilca.

Drugo zanimivo gnezdo sem našel v Mladinski ulici 17, in sicer v hodniku, ki

vodi z ulice na hišno dvorišče, obdano z nizkimi stavbami. Iz zelo prometne Mladinske ulice je hodnik zaprt z vrati, na hišno dvorišče pa popolnoma odprt. Tako so lastovke lahko nemoteno priletavale samo prek slemena streh na dvorišče in od tam v hodnik. Gnezdo je nameščeno brez opore v kotu zidu, v njem pa so bili štirje delno operjeni mladiči.

Tretje gnezdo kmečke lastovke sem odkril v Splavarskem prehodu v osrčju starega Lenta. Ozka srednjeveška ulica, ki spominja na sredozemsko arhitekturo, ima več obokanih hodnikov, podhodov in mostovnih zgradb, ki vodijo na hišna dvorišča ali pa povezujejo stavbe. Nad vrati obokanega vhoda št. 2 je bilo gnezdo zgrajeno na kovinskem nosilcu stare ulične svetilke. Obok je od zunanjega zidu pomaknjen nekoliko navznoter in deluje kot previs. Tako je gnezdo kmečke lastovke tako rekoč na ulici in ne v hodniku, pa vendar dovolj zavarovano pred dežjem. Gnezdo je bilo takrat že prazno, in to že kar nekaj dni, sodeč po sledovih iztrebkov. Drugo povsem sveže zgrajeno, a prazno gnezdo je bilo okrog dvajset korakov proč od prvega, na rozeti hišne ventilacije tik ob obokanem vhodu v Splavarski prehod.

Kaže, da kmečka lastovka raje gnezdi v starih mestnih jedrih, kjer ima na voljo zidne police, visoke obokane hodnike, prehode in veže, kot pa v modernem urbanem okolju. In na te njene gnezditvene potrebe bi veljalo opozoriti tudi arhitekto, ki pripravljajo načrte za nova poslopja. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 2000 Maribor*

POVODNI KOS *Cinclus cinclus*

DIPPER - *A fledged young on 20th March 1999 on Sava Dolinka at Jesenice (NW Slovenia)*

Tomaž Rozman me je 20. marca 1999 dokončno prepričal, da sva malo pogledala za ptiči po Savi Dolinki in njeni okolici nad Jesenicami. Ob prihodu k predelu, kjer je reka zajezena, naju je čakalo res lepo presenečenje. Starša povodnega kosa sta krmila že speljana mladiča. Enega se mi je celo posrečilo fotografirati. Ob 18. uri sva

bila priča tudi parjenju na nasprotnem bregu.

Naslednjega dne popoldne je ena izmed odraslih ptic krmila tri mladiče kakih tristo metrov niže v strugi, drugih odraslih pa ni bilo opaziti. Glede na uspešnost prve gnezditve sklepam, da se je samica že spet mudila ob gnezdu. *Boris Kozinc, Hraše 1, 4248 Lesce*

CIKOVIT *Turdus philomelos*

SONG THRUSH - On 13th January 1997 at Godovič and on 10th December 1999 at Bled; both invalid

Zimski ornitološki atlas (SOVINC 1994) za cikovta ugotavlja, da je pri nas redkejši zimski gost, saj se cikovti večinoma odselijo že oktobra in novembra. Toda občasno je posamezne osebkke videti v notranjosti Slovenije tudi sredi zime. Dne 13. 1. 1997 sem opazil cikovta v Godoviču na plodovih ognjenega trna. Pripravil sem še nekaj jabolčk, tako da je na krmišče redno prihajal še teden dni. Bila je huda zima s približno 30 cm snega. Pozornost na cikovtu mi je vzbudila povešena desna perut, saj je očitno šlo za staro ozdravljeno poškodbo. Mojo domnevno, da verjetno zaradi slabše letalne sposobnosti cikovt ni odletel v toplejše kraje, čeprav je na videz deloval povsem normalno, je še potrdilo naslednje opazovanje dne 10. 12. 1997, ko sem cikovta opazoval v središču Bleda: na bogato obloženi jerebiki poleg stavbe GG Bled je v družbi približno desetih kosov zobal jagode. Pozoren pogled mi je pokazal, da je bila ptica brez desne noge. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

PISANA PENICA *Sylvia nissoria*

BARRED WARBLER - 3 pairs breeding at Maribor in 1998

Leta 1998 sem večkrat obiskal pobočje opuščanih vinogradov na griču nad Košaki, na skrajnem severovzhodnem robu Maribora. Neimenovani grič je visok 387 metrov in meji na Stolni vrh, ki je ves prekrit s sodobnimi vinogradi. Hiše ob vznožju griča nosijo hišne oznake Meljski dol. Terasasta prisojna lega pobočja je poraščena z grmovjem, le vrh na severni strani je pokrit z gozdom. Tu in tam poganja povsem podivjana trta in ovija prevladujoči rdeči dren, pa tudi črni tm, šipek, trdolesko in glog. Skoraj neprehodna združba v pasovih rastočih grmovnic daje življenjski prostor mnogim rjavim penicam, črnoglavkam in rjavim srakoperjem.

Dne 20. 5. 1998 so na grmovnem pobočju prepevali in se območno spreletavali trije (3) samci pisane penice. Navzočnost pisanih penic sem ugotavljal še ves junij, ko so neutrudno nosile hrano svojim mladičem. Pri tem so se značilno ropotajoče svarilno oglašale z dolgim "errrrr ..." Menim, da so gnezdili najmanj trije (3) pari. Po zadnjem gnezdenju leta 1989 nad pobočjem Račjega dvora, ki je kljub protestom DOPPS skoraj v celoti spremenjeno v monokulturo vinske trte, pisana penica v Mariboru znova gnezdi. Toda razveseljiv dogodek ima grenak priokus, kajti tudi na tem pobočju vinogradniki načrtujejo rigolanje in obnovo vinogradov. Ali bomo pisano in rjavo penico ter rjavega srakoperja izgubili tudi na tej, za grmovne gnezdilke pomembni lokaliteti in bodo namesto varovanja postale žrtve političnih denacionalizacijskih sprememb? Res čudno in nerazumno je varstvo narave v tej državi. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 2000 Maribor*

PLAŠICA *Remiz pendulinus*

PENDULINE TIT - From 29th June to 3th July 1998 at Velenje (N Slovenia)

V času od 29.6. do 3.7.1998 je bilo ob Velenjskem jezeru slišati oglašanje plašice. Gnezdo sicer ni bilo najdeno, vendar je to lahko nova gnezditvena lokaliteta plašice v Sloveniji.

Študenti biologije imamo pač to srečo, da smo večkrat na terenskih vajah, kjer lahko poleg rednih študijskih obveznosti oprezamo tudi za ptiči. Od 29.6. do 3.7.1998 smo se tako zadrževali v Velenju oziroma ob Velenjskem in Škalskem jezeru. Obrežje Velenjskega jezera je sicer neporaslo, z izjemo nekaj trstičevja *Phragmitetum*, le del med Velenjskim in Škalskim jezerom pa je močnejše porasel z drevjem, grmičevjem in trstičevjem, kar tvori nekakšno malo močvirje. Pot nas je večkrat peljala mimo močvirnega gozdička, kjer sem opazoval nekaj mlakaric *Anas platyrhynchos*, zelenonogih tukalic *Gallinula chloropus*, lisk *Fulica atra* in močvirskih trstnic *Acrocephalus palustris*. Poleg tega pa sem imel enkrat priložnost poslušati tudi plašico, ki se je s svojim tankim "psiiii" oglašala iz vrbovja ob potočku, ki povezuje Škalsko in Velenjsko jezero. Kljub poskusu, da bi na kakšnem drevesu našel plašičino viseče gnezdo, mi to ni uspelo. V prihodnje bi bilo temu nemara dobro nameniti več časa in vztrajnosti, saj je, sodeč po podatkih Ornitološkega atlasa, to nova gnezditvena lokaliteta plašice v Sloveniji. *Al Vrezec, Pražakova 11, 1000 Ljubljana*

ČRNA VRANA *Corvus c. corone*

CARRION CROW - 3 on roost site of *C.c.cornix* on April 1997 and one in 29th March 1999, both at Godovič (W Slovenia)

V bližini Medvedjega Brda nad Godovičem sem 29. 3. 1999 opazoval črno vrano. Tik ob cesti se je sprehajala skupaj z dvema sivima vranama in delovala zelo domače.

Ob naslednjih obiskih te lokacije je nisem več opazil, na istem kraju sta bili samo dve sivi vrani, ki v bližini tudi gnezdita.

Gornji podatek je drugo opazovanje črne vrane v Godoviču. V drugi polovici aprila leta 1987 so se skupini 20 sivih vran na njihovem prenočišču nekaj dni zapored pridružile tudi tri črne vrane. Sivim vranam njihove črne sorodnice očitno niso bile preveč všeč, saj so jih s prenočišča skušale pregnati. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

ROŽNATI ŠKOREC *Sturnus roseus*

ROSY STARLING - One pecking early cherries on 1st June 1996 at Vrhnika (C Slovenia)

Po znanem dogodku, ko sta pred leti nesrečno končala dva rožnata škorca, ki sta priletela na prve češnje na Vrhniki, sem lastnika češenj Franca Furlana prosil, naj me takoj opozori o morebitnem novem opažanju rožnatih škorcev.

In res, 1. 6. 1996 mi je prijetno razburjen glas po telefonu sporočil, da prav v tistem trenutku skozi okno opazuje rožnatega škorca, ki se hrani s prvimi zreliimi češnjami.

Že čez pol ure sem bil na Vrhniki in takoj sem opazil škorca vrh češnje. Stikal je med vejami, iskal najbolj zrele plodove ter se hreščeče oglašal, podobno, kot se oglašajo navadni škorci. Občasno je zapel ter pri tem mahal s perutmi. Ko se je dodobra najedel, je odletel v neznano. Čez nekaj ur se je spet prikazal, tako da se je ves prizor ponavljal. Nazadnje je priletel okrog pol sedmih popoldne.

Naslednjega dne, 2. 6. 1996, sem ga pričakal že v najzgodnejšem jutru, ker sem ga imel namen ujeti in obročkati ali pa vsaj fotografirati, vendar rožnatega škorca ni bilo več, čeprav sem ga čakal vse do 13. ure. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

ŠKRLATEC *Carpodacus erythrinus*

COMMON ROSEFINCH - 2 singing males on 29th May 1998 at Velenje (N Slovenia)

29. maja 1998 sem obročkal ptiče ob Škalskem jezeru pri Velenju. Čas spomladanskega preleta ptičev se je počasi iztekal in samo osamljena srpična trstnica *A. scirpaceus* je glasno pela v grmovju. Večkrat sem prisluhnil petju dveh samcev škrlatca *C.erythrinus*, ki sta vsak na svojem koncu s petjem označevala svoj teritorij. Ker sem jih na tem mestu že večkrat slišal peti, me je zanimalo, ali sta dvoletna (siva) ali večletna (rdeča) samca. Predvajal sem posnetek njunega petja, vendar se na to petje nista odzvala, ampak sta pela nemoteno naprej. Čez čas sta oba

utihnila in takrat sem se odločil, da za nekaj sekund spet zavrtim njun posnetek. In brž ko sem ga prekinil, sem vnovič zaslišal škrlatčevo petje, in to v neposredni bližini mrež. Ko sem z daljnogledom pogledal proti mrežam, sem ugotovil, da je en rdeč samec že v mreži, drugi (ravno tako rdeč) samec pa je pel na vrhu bližnjega grma. Obročkanega škrlatca sem nato v roki fotografiral. Na Škalskem jezeru sem letos prvič slišal peti škrlatca 14. maja.

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana

MALI STRNAD *Emberiza pusilla*

LITTLE BUNTING - *In display plumage on 22nd March 1999 at Godovič (W Slovenia)*

Drugi pomladanski dan, 22. 3. 1999, se je v Godoviču začel z zaspanim oblačnim jutrom. Razveselil sem se prvega grilčka, samice, ki sem jo to jutro zagledal pred domačo hišo. Že okrog devetih so se ji pridružili še trije samci, ob eni uri pa sem na krmišču opazoval že približno petnajst grilčkov.

Po kratkotrajnem popoldanskem dežju, ki se je hitro spremenil v močno sneženje, pa sem bil priča pravi invaziji najrazličnejših ptic.

Najštevilnejši so bili zelenci in ščinkavci, vmes so bile tudi posamezne

pinože. Pridružilo se jim je še okoli dvajset rumenih strnadov ter trije skalni strnadi. Število grilčkov pa je iz ure v uro raslo, tako da sem jih v drugi polovici popoldneva naštel že približno trideset.

Še posebej pa sem se razveselil, ko sem med različnimi vrstami na snegu zagledal samca malega strnada. Živahno in nemirno je skakljal po snegu, ki ga je zapadlo že 8 do 10 cm, v nasprotju z večino drugih ptic, ki so mirno ždele v mokrem snegu. Bil je v značilni svatovski barvi z lepo obarvanimi lici. V tem času nikakor ni bil več zamenljiv s trstnim strnadom, kot se lahko zgodi pri zimsko obarvanih pticah. Tudi vedenje je bilo drugačno kot pri trstnih strnadih.

Kljub temu da sem ga imel priložnost opazovati skozi okno z razdalje 3 do 4 m, se mi ga zaradi hudega meteža in slabe vidljivosti ni posrečilo fotografirati. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

Nove knjige **New books**

Rucner, D. (1998): Ptice hrvatske obale Jadrana. Hrvatski Prirodoslovni muzej in Ministarstvo razvitka i obnove, Zagreb. Strani 312, cena: 60 HRK

Avtor, ki žal ni dočakal izida knjige, nam že takoj v uvodu pove, da je jadranska obala že od nekdaj zanimiva za tuje in domače ornitologe. Našteta so tudi njihova objavljena dela v domači ali tuji literaturi. Največ prostora je v tem smislu namenjeno avtorju D. Rucnerju in njegovi ženi R. Rucner, saj sta na tem terenu raziskovala ptiče celih 29 let (1946 - 1975).

V splošnem delu so podani geografski, geološki, hidrografske, klimatski in fitocenoški podatki omenjenega predela. Kar nekaj strani je namenjeno ekološkim vplivom in povezavam med ptiči in okoljem, v katerem živijo.

Sledi poseben del, kjer avtor že v uvodu omeni, da gre za prikaz lastnih podatkov (razen dveh), in to za 292 različnih vrst ptičev. Podatki o vrstah, ki so jih ugotovili drugi, so objavljeni na posebnem seznamu. Za vsako vrsto so navedeni podatki o razširjenosti, fenologiji, gnezdenju, prehrani, selitvi, prezimovanju in drugo. Za obravnavano območje Jadranskega morja je bilo uporabljeno tudi ornitološko gradivo iz različnih muzejskih zbirk. V tem posebnem delu piše, da so bile za vse gnezdilke izdelane UTM-karte, ki temeljijo na avtorjevih podatkih.

Osnovnemu seznamu sledi še seznam 59 vrst ptičev, ki so jih za obravnavano območje ugotovili drugi ornitologi v različnih časovnih obdobjih. Na posebnem seznamu so tudi domača imena ptičev s tega območja, ki jih je avtor knjige skrbno zbiral med svojim terenskim delom.

Sledijo avtorjeva zaključna razmišljanja, ki jih na koncu utemeljuje z željo, da bi njegova raziskovanja jadranske obale vse od reke Dragonje na severu pa do Debellega brega na jugu rabila kot temeljni kamen za nadaljnje raziskave, kljub dejstvu, da zavestno niso bili uporabljeni novejši ornitološki viri. V knjigi je 47 črno-belih fotografij različnih habitatov in 3 fotografije prepariranih primerkov ptičev.

Po seznamu literature in povzetku (v nemškem jeziku) so na seznamu karte razširjenosti (107) nekaterih gnezdilke tega območja. V UTM-kartah (kvadrat 10 x 10 km) so samo avtorjevi podatki, z izjemo podatkov V. Krpana, ki je raziskoval tiste otoke, ki jih avtor te knjige ni obiskal. Na koncu je informacija, ki ponuja uporabo novejših podatkov prek interneta.

Čeprav je avtor ugotovil zavidljivo število ptičjih vrst (290), so vrste, ki so jih ugotovili drugi ornitologi, na posebnem, skromno prikazanem seznamu. Zares nerazumljiva je avtorjeva odločitev, da v svojem delu ni upošteval podatkov o vrstah ptičev, ki jih navajajo tudi drugi avtorji. Avtor v nadaljevanju sicer pravi, da sta izjema podatka za dve vrsti ptic, ki nista njegovi, pa vendar v nadaljevanju ne pove, za kateri dve vrsti gre. Vse kaže, da

je druge podatke uporabil samo v primeru, če sam te vrste ni ugotovil za obravnavani predel jadranske obale. Res je, kot piše avtor, da je seznam preostalih ugotovljenih vrst ptičev na posebnem spisku. Spisek teh vrst je nepopoln, kljub temu da je na seznamu kar 59 vrst, ki jih, kot avtor sam pravi, ni uvrstil v sistematski del zato, ker so jih zabeležili drugi raziskovalci. Po drugi strani je ta seznam zelo pomanjkljiv, saj so vrste ptičev samo našteje (npr. brez datuma in lokalitete), sledi samo še pripis avtorja, ki je to objavil. Zanimivo je tudi to, da je na tem seznamu avtorjev tudi sam pisec D. Rucner.

Avtor knjige pravi, da je upošteval naslednja dela: dela M. Krpana (1957, 1965, 1970), ki je v istem času raziskoval dalmatinske otoke, A. Maštrovića (1942), ki je obdelal severno Dalmacijo, in A. Cvitanića (1963), ki je v svojem delu obravnaval ožjo in širšo okolico Splita. Skoraj nerazumljivo pa je dejstvo, da avtor ni upošteval dela K. Igalffyja (1980), saj je omenjeni avtor raziskoval ptiče otoka Paga od 1957 do 1963 leta, za ta otok ugotovil 176 različnih vrst in zbral 292 dokaznih primerkov (117 različnih vrst) za potrebe ornitološke zbirke Hrvaškega narodnega zoološkega muzeja. Povsem nerazumljivo pa je, da predvsem zelo redke vrste (opazovani ali celo dokazni primerki iz muzeja) niso na nobenem od dveh navedenih seznamov te knjige.

Preseneča, da v knjigi Ptice hrvatske obale Jadrana ni nobenega predstavnika iz rodu kobiličarjev *Locustella*, saj je bil D. Rucner zagotovo eden najboljših poznavalcev ptičjega petja na Hrvaškem. Pa vendar, *Locustella luscinioides* v obravnavanih trstičih vzdolž obale ali otokov celo gnezdi. Vrsto *Locustella naevia* pa kot dokazni primerki celo hranijo v Hrvaškem zoološkem muzeju (Igalffy 1980).

Vse priznanje je treba izreči dr. Nikoli Tvrtkoviću s sodelavci, ki mu je iz te množice podatkov uspelo izdelati karte razširjenosti (10 x 10 km) v UTM- mreži za 107 različnih vrst ptic. Škoda je le, da niso izdelane tudi za druge gnezdilce obravnavanega območja. Verjetno pa bo tudi ta

pomanjkljivost rešena v sklopu interneta na straneh Hrvaškega prirodoslovnega muzeja, kjer naj bi bili na voljo tudi drugi podatki. Pri razlagah kart razširjenosti ni razvidno, za katero obdobje gre, verjetno pa je mišljeno obdobje 1946 - 1975. Ravno tako ni jasno, katera merila so bila uporabljena pri vnosu podatkov v UTM-mrežo. V mislih imam npr.: ali je bilo najdeno gnezdo, ali je bila vrsta samo opazovana v gnezditvenem obdobju, ali so bili opazovani mladiči? Če je bila v sistematskem delu izpuščena priložnost vključitve drugih ornitologov iz tistega časa, bi bila v tem primeru obvezna. Zato je skoraj nesmiselno tako stare podatke (brez udeležbe drugih) prikazovati na ta način. Lep primer je npr. čebelar *M. apiaster*, ki naj bi na celotnem jadranskem območju gnezdil samo v dveh kvadratih.

Izredno zanimiva bi bila potrditev gnezdenja *Acrocephalus dumetorum*, ki je sicer z vprašajem (?) prikazana kar v šestih kvadrantih. Vendar avtor pravi, da gre po zunanjem videzu in petju verjetno za *Acrocephalus palustris*. Na osnovi zbrane gradiva (primerki iz muzejskih zbirk) pa naj bi v tem primeru šlo kar za *Acrocephalus dumetorum*, vrsto, katere gnezditvena razširjenost se razteza od južne Skandinavije proti Aziji. Preseneča me dejstvo, da se vse do izida knjige ni našel strokovnjak na Hrvaškem ali v tujini, ki bi z velikim veseljem pregledal to gradivo ter potrdil ali ovrgel avtorjev sum o tej nepoznani vrsti. Geografsko gledano so bistveno bliže tudi gnezdišča še ene možne trstnice, t.j. *Acrocephalus agricola*. Moje osebno mnenje je, da gre v tem primeru le za *Acrocephalus palustris*, ki je številna na preletu v tem delu Evrope še ob koncu maja in tudi še v začetku junija, saj se vrača iz jugovzhodnih predelov Afrike, kjer prezimuje.

Kot sem omenil že na začetku, je avtor zapisal, da je bila ornitofavna hrvaške jadranske obale že od nekdanj zanimiva za vse ornitologe. Ker to velja še sedaj, knjigo priporočam (tudi zaradi nizke cene) vsem tistim ornitologom in ljubiteljem narave, ki bi radi spoznali različne sredozemske vrste

ptičev, dokler je še čas zato. Pa ne zato, seveda, da nekaterih vrst ne bi našli po teh kartah. Ker smo priča velikim spremembam v okolju, bodo podatki iz te knjige to samo potrdili. Prav bi bilo, da bi začeli razmišljati o izdelavi atlasov razširjenosti ptic po posameznih otokih, tako kot imajo drugje po Evropi že izdelane atlase gnezdil in prezimujočih ptic po državah, regijah, mestih in nenazadnje tudi po otokih. Priložnosti ne bi smeli zamuditi, saj turizem tudi na Hrvaškem že nezadržno posega v okolje.

Dare Šere

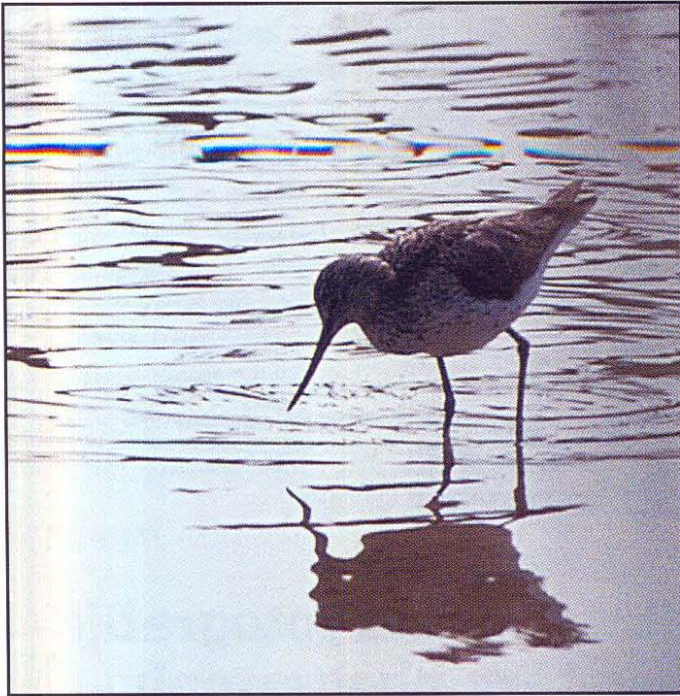
Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Listnica? Da, verjetno o tem ni dvoma, saj že prvi vtis izključuje vsako drugo rodovno skupino. Toda katera izmed listnic ima tako veliko ogledalce na perutih? Pri brskanju po priročnikih ugotovimo, da imajo belo progo (belo obrobljeni primarni ali sekundarni krovci) na perutih le tri evropske listnice: severna listnica *P. borealis*, zelena listnica *P. trochiloides* in kavkaška listnica *P. nitidus*. Svetlo perutno progo imajo tudi nekatere azijske listnice, ki občasno zaidejo v Evropo. Med njimi velja omeniti mušjo listnico *P. inornatus*, ki je bila ugotovljena že v Sloveniji (ŠERE 1991, ŠERE, GROSELJ 1997). Vendar belina na perutih pri nebni izmed naštetih listnic ni takšne oblike in velikosti. Grmovščica *P. sibilatrix*, kovaček *P. trochilus*, hribska listnica *P. bonelli* in vrbja listnica *P. collybita* pa beline na perutih sploh nimajo.

Pa si poglejmo našo listnico, saj jo imamo vendar v roki. Če odmislimo nenavadno belino

Vrbja listnica *Phylloscopus collybita* Common Chiffchaff Dvorjane ob Dravi 9. 10 1994 (F. Bračko)

Katera vrsta je to? Can you identify the species?

peruti, nam kratka rumena nadočesna maroga, kratki in tanki črni kljun, olivnorjava obarvanost, kratka projekcija letalnih peres in značilno kratko telo, ki deluje nekako "okroglo," odkrivajo vrbjo listnico *P. collybita*. Bolj bi nas prepričale še črne noge, ki pa jih na sliki ne vidimo. No, pri determinaciji v roki je bilo ugotovljeno posneto šesto letalno pero (6. LP), ki izključuje zamenjavo s podobnim kovačkom. S povečavo in lupo je posneto 6. LP mogoče videti tudi na fotografiji. Rasla so ji tudi nekatera repna peresa, čeprav vrbja listnica v prvemu letu starosti repa ne goli, kar kaže na to, da je rep izpulil verjetno kakšen plenilec.

Toda vrnimo se k skrivnostni belini na perutih. Ugotovili smo, da take perutne beline nima nobena v Evropi živeča listnica. Povsem beli primarni in sekundarni krovci in bela letalna peresa od prvega do petega (1-5 LP) na desni peruti ptice torej govorijo o igri narave oz. mutaciji. Zanimivo, da je na levi peruti poleg obeh krovcev belo samo prvo in drugo (1.-2. LP) ter osmo (8. LP) letalno pero. Podobni primeri delnega ali popolnega albinizma so poznani tudi pri drugih pticah. Posebno pri kosih *T. merula* je albinizem pogost pojav. V novejšem času je o delno beličnem kosu poročal KURILLO (1986), o delno belični vrtni penici *S. borin* ŠERE (1987), o popolnoma beli kmečki lastovki *H. rustica* pa GOBEC (1996). Osebn sem popolnoma belega kosa opazoval 8. 10. 1983 v Mariboru. Sicer je o albinizmu več napisanega v naši starejši ornitološki literaturi. Več primerkov beličnih ptic pa hrani v svoji zbirki tudi Prirodoslovni muzej Slovenije (Šere ustno).

Prvoletna vrbja listnica na naši fotografiji je bila ujeta 9. 10. 1994 ob Dravi v Dvorjanah. Perut je merila 56 mm, ptica je bila obročkana in izpuščena. Moram

Katera vrsta je to? Can you identify the species?

pa dodati, da me je izrazito bel vzorec v perutih dokaj zmedel, ko sem metulju podobno ptico videl v letu, preden se je ujela v mrežo. S podobnimi osebkimi, kot je naša vrbja listnica, se pogosto srečujejo obročkotalci, pa tudi opažanj je verjetno veliko več. Pri bežnem srečanju bi bila zgodba nedorečena.

LITERATURA

- GOBEC, M. (1996): Kmečka lastovka *Hirundo rustica*. *Acrocephalus* 17(74):36-37
- KURILLO, A. (1986): Kos *Turdus merula*. *Acrocephalus* 7(30):62
- ŠERE, D. (1987): Vrtna penica *Sylvia borin*. *Acrocephalus* 8(31-32):18
- ŠERE, D. (1991): Mušja listnica *Phylloscopus inornatus* ugotovljena tudi v Sloveniji. *Acrocephalus* 12(49):114-120
- ŠERE, D., P. GROŠELJ (1997): Novi podatki o mušji listnici *Phylloscopus inornatus* v Sloveniji. *Acrocephalus* 18(84):148-150

Franc Bračko

Pripis urednika:

Na skrivnostni fotografiji za začetnike iz prejšnje številke revije je speča mala čaplja *Egretta garzetta*, ki jo prepoznamo po rumenih prstih na nogah, fotografirana 14. 2. 1999 v Sečovljskih solinah (I. Geister).

daleč na
pot
Z se se dvigne
Z drugega
konca sveta
se oglasi
in je doma
povsod tu
tu kakor tam.
kakor tam.

mobitel

SLOVENSKI OPERATORI AMT & GSM
<http://www.mobitel.si>

MOBITEL GSM

Globalni sistem mobilne telefonije - omrežna številka 041

svoboden
KOT PTICA

VSEBINA

CONTENTS

Ornitoloovci (D. Tome)	37	Ornithohunters (D. Tome)
Novo gnezditveno prebivališče navadnega kupčarja <i>Oenanthe oenanthe</i> v Sloveniji (J. Gregori, D. Šere)	39	New breeding habitat of the Northern Wheatear <i>Oenanthe oenanthe</i> in Slovenia (J. Gregori, D. Šere)
Primerjava dveh metod za ugotavljanje števila gnezdečih malih ponirkov <i>Tachybaptus ruficollis</i> , črnih lisk <i>Fulica atra</i> in zelenonogih tukalic <i>Gallinula chloropus</i> (M. Vogrin)	45	Comparison between two different methods for estimating numbers of pairs of the breeding Little Grebe <i>Tachybaptus ruficollis</i> , Common Coot <i>Fulica atra</i> , and Common Moorhen <i>Gallinula chloropus</i> (M. Vogrin)
Analiza ostankov plena iz gnezda škrljančarja <i>Falco subbuteo</i> (B. Kozinc)	50	Analysis of the remains of prey taken from Hobby's <i>Falco subbuteo</i> nest (B. Kozinc)
Prvo opazovanje kraljičice <i>Phylloscopus proregulus</i> v Bolgariji in verjetno razlogi za njeno povečano pojavljanje v Evropi (D. Nankinov, S. Dalaktčijeva)	53	First records of the Pallas's Warbler <i>Phylloscopus proregulus</i> in Bulgaria and reasoning about its influx into Europe (D. Nankinov, S. Dalaktčijeva)
Iz ornitološke beležnice	56	From the ornithological notebook
<i>Gyps fulvus</i> , <i>Aquila pomarina</i> , <i>Hieraetus pennatus</i> , <i>Falco vespertinus</i> , <i>Falco peregrinus</i> , <i>Grus grus</i> , <i>Calidris alpina alpina</i> , <i>Limosa limosa</i> , <i>Sterna caspia</i> , <i>Sterna hirundo</i> , <i>Streptopelia decaocto</i> , <i>Glaucidium passerinum</i> , <i>Strix uralensis</i> , <i>Hirundo rustica</i> , <i>Cinclus cinclus</i> , <i>Turdus philomelos</i> , <i>Sylvia nissoria</i> , <i>Remiz pendulinus</i> , <i>Corvus c. corone</i> , <i>Sturnus roseus</i> , <i>Carpodacus erythrinus</i> , <i>Emberiza pusilla</i>		
Nove knjige	65	New Books
Skrivnostna fotografija	67	Mystery photograph

Fotografija na naslovnici: Gnezdo navadne čigre *Sterna hirundo* (F. Bračko)

Vinjete: J. Wright str. 37, J. M. Walters str. 38, I. Lewington str. 52 in B. Pearson zadnja stran ovitka

Front cover: Nest of Common Tern *Sterna hirundo* (F. Bračko)

Drawings: J. Wright p. 37, J. M. Walters p. 38, I. Lewington p. 52, and B. Pearson back cover